

Šiame numery:

Kai realybė pralenkia vizijas.
Lietuviškos novelės angliškai.
Eglės Juodvalkytės eilėraščiai.
Kriavo akto autentiškumas.
Savo "Roots" beieskiant.
Manigirdas Motekaitis su simfoniniu.
Mūsų kalba: Ar naudingas toks
grabaliojimas?
Pasitarimas dėl J. Aščio raštų.
Lietuvių rašytojų draugijos premija.
Amerika mini Carl'o Sandburg'o
gimimo šimtmetį.

Kertinė paraštė

Kai realybė pralenkia vizijas

Kai prieš septyniolika metų gimė Lietuvių fondo idėja sutelkti lietuvių kultūriniam reikalams šeimijoje vieną milijoną dolerių, tai neturėjo ir skeptikų, kuriems atrodė, jog tai neįmanoma, jog tai yra tik nereali vizionierių klaidingas apskaičiavimas. O šiandien matome, jog milijonas jau yra realybė, vizija jau net pralenkta, nes kopijama į antrąjį milijoną.

Lygiai realistams neįvykdoma svajone atrodė ir prieš dvidešimt penkerius metus, "fantasto" Juozo Kapočiaus užmojis išleisti dar niekada ir niekur neišleista pilną lietuviškąją enciklopediją. Tačiau fantastas buvo už visus realiausias. Pirmą kartą mūsų kultūros istorijoje 36 tomų Lietuvių Enciklopedija buvo pradėta ir užbaigta šeimijoje. Ir ši J. Kapočiaus realybė aną neįtikėtiną viziją yra jau pralenkusi, nes baigiamas leisti ir angliškoji Encyclopedia Lituanica.

Ir štai tokie bei panašūs nerealių "fantastų" sapnai ar tik ne tik pačios realiausios lietuviškosios šeimijos įnašai į visos tautos kūrybinio lobio aruodą. Jie bus taipgi neišsilaunamais paminklais visos tos dabarties mūsų šeimijos veiklos, kuri įvairiausiu bruzdėjimo rutinoje ne kartą šiandien protoklį vertina kone labiau negu knygą.

Tik, ačiū Dievui, yra įsižiūrėjusių ir į knygą. Štai liudija tik ką pasibaigus dvidešimt septintasis "Draugo" romano konkursas. Tai jau irgi pamačiusis toks fenomenas visoje mūsų grožinės literatūros raidoje. 27 metų literatūros konkursas! Juk tai visu penkmečiui ilgesnis laiko tarpas negu laisvosios Lietuvos laikotarpis po Pirmojo pasaulinio karo. Ne tik šeimijoje, bet net ir kitų tautų tėvynėse neįgava būtų sufasti tokiu atkankumu metai po metų gyvuojanti literatūros konkursas. Juk tai daugiau negu visos kartos amžius, kartos amžiumi laikant, kaip įprasta, 25 metus.

Net kūrybingasis nepriklausomybės dvidešimtmis niekuo panašiu pasigirti negali. Jokių ilgai gyvuojančių konkursinių tradicijų tėvynėje nespėta ar nesugebėta sukurti. Konkursai buvo tik atsitiktiniai, tik proginiai, vienmečiai, kaip, sakysim, vytautinės temos literatūrinis konkursas 1930 metais, minint 500 metų nuo Vytauto mirties. O kasmetinė valstybinė (5000 litų) literatūros premija už geriausią metų knygą įsteigta tik 1935 metais, ir jina suspėta įteikti tik penkiems rašytojams. Tokio analogijoj ir išryškėja "Draugo" romano konkurso vieta literatūrinės pastangos ir tradicijos tęsime jau nemunais nusitęsusiame laiko tėkmėje.

Suprantama, gal ne kiekvienais metais romano konkurso vaisiai buvo laukiami ir pagedaujamų rezultatu. Tačiau per dvidešimt septynerius metus iškilio apšviat ir giliai mintin įstrigusių, o ir mūsų literatūros raidoje išliekančių vardų. O taipgi kiekvienas šis konkursas sukėlė smalsumą literatūrai, pažadino literatūrinis pokalbius, atsiliepiamus spaudoje. Net ir menkiausias pasiekas ir neigiamiau kritiku įvertintas romanas gal nebūvo bereikšmis bent ta prasme, kad pakurstė karštesnės diskusijos literatūriniais klausimais, o autoriams gal net buvo ar bus akstinas ateityje pasitempti.

Siemetinis, pastarasis, dvidešimt septintasis "Draugo" romano konkursas žadina smalsumą ir tuo atžvilgiu, kad jo laimėtojas yra Anatolijus Kairys, lig šiol labiausiai pažįstamas kaip teatro bruzdėjimo ir teatrinės plunksnos žmogus. O štai dabar — romanistas! Kiek iš jūry komisijos narių teko sužinoti, naujo romano "Po Damoklo kardu", tema yra be galo intriguojanti: tai dvieta draugų (lietuvių ir žydų) istorija, kurioje vienas tenka būti kunigui, kitam enkavedistui, bet draugystės ir žmogiškųjų kontaktų nenutraukti iki pat šiurpaus finalo.

LIETUVIŠKOS NOVELĖS ANGLIŠKAI

A. LIULEVICIENĖ

The Lithuanian Short Story: Fifty Years. Redaguota Stepo Zobarsko. Manyland Books. 12.50 dol. Galima gauti ir "Drauge".

Praeitais metais išleista Stepo Zobarsko surinkta ir redaguota antologija pateikia 29 lietuvių rašytojų trumposios prozos kūrinius angliškajam vertime. Algirdo Landsbergio įvadas apžvelgia lietuvių prozos istorinį augimą ir aptaria kiekvieną antologijoje spausdinamą kūrinių, įterpdamas jį tematinio ir forminio požiūriu į piešiamą bendrą mūsų literatūros vaizdą. Prie kiekvieno kūrinio pridėta autoriaus atvaizdas ir biografiniai duomenys.

Ką patirs lietuviškai neskaitytasis skaitytojas, susitikęs su šia knyga ir joje sutelktais lietuviškos kūrybos atitikmenimis? Svarbiausias rinktinės nuopelnas, atrodytu, yra jos duodama progą nelietuviui skaitytojui pažinti ir

Tuo užbaigdami dvidešimt septintąjį "Draugo" romano konkursą, visą šią literatūrinę užmojų laikomę vienu iš tų šeimijos, jei taip galima pasakyti, stebuklų, kuriuose realybė pralenkia pačias neįtikimiausias vizijas.

k. brd.

patirti, kiek vertime įmanoma, atskirų mūsų rašytojų talentą, kiekvieno savą kūrybinį meniškumą. Kaip tik novelė, kadangi ją apibrėžia ir suvaržo formos trumpumas, leidžia aiškiau išryškėti jos kūrėjo sugebėjimams sąmoningai valdyti formą ir išraišką, negu dažnu atveju ilgesni prozos kūriniai. Todėl ypač džiugu antologijoje rasti klasikinės novelės pavyzdžių, kurie savo meniniu apipavidalinimu yra tapę išskirtiniais mūsų prozoje. Tokių novelių centre yra įvykis, per kurį rašytojas įstengia atskleisti pagrindinio veikėjo gyvenimą ir būdą, visą įvykį ruošiančias ir lydinčias detales taip parinkdamas ir panaudodamas, kad jos nešėtų kuo daugiausia reikšmės. Grušo "Sunki ranka," Jankaus "Dubenėlis," Katiliškio "Kaimiška detalė" savo labai tampa forma pasiekia stiprų, koncentruotą efektą, kuris skaitytojui pavirsta įžvalga į atskleistą padėtį. Grušas rodo neatlyžtamą ir nesuvaldomą blogio augimą, veddamas jį prie taško, kada jis paslaptinai turi susitramdyti — vyrai, kankinę arkliavažio žmoną, dėkingai priima jos slaugymą, kai vienas iš jų susižeidžia; Jankaus daiktą, šiuo atveju dubenėlį, paverčia vertybių išgyvenimo tašku — jo sudužimas sukrečia senelės Banienės pasaulį

Stepas Zobarskas, kurio rūpesčiu ir pastangomis išleista šia recenzuojama lietuvių beletristikos antologija anglų kalba "The Lithuanian Short Story: Fifty Years". Nuotr. V. Mazelis

ir leidžia jai praregti vienu ir tuo pačiu momentu savo pačios pajėgumą blogiui ir savo brangiausią turtą; Katiliškio novelėje senio Vėtros rūpestis augintinės dalia nelauktai išsprendžia, kai tuo tarpu vasaros nakties detalių pagalba nuo pat pradžių subtiliai vykdomas jo pykčio pasikeitimas į nuostabą.

Be abejo, novelės žanras aprėpia ne vien šį paradigmatinį 19 šimtmečio jos modelį, bet ir labai įvairaus pobūdžio trumpąją prozą. Vietoj vieno stipraus įspūdio rašytojas gali siekti labiau sudėtingų efektų, supindamas juos į vieną atbaigtą kūrinių: vadiname būsenos, elgesio motyvacijos, dvasinių savybių atskleidimo. Ši skirtingai pakreipta novelės žanro galimybė išnaudojama skaitytojas ypač matys mūsų literatūros klasikose ir po to visoj eilėje naujesnių kūrinių, įtrauktų į antologiją. Krėvės "Skerdžius" ir Vienuolio "Paskenduolė" lygiai domina išorine veiksmo eiga ir charakterio atskleidimu. Abiejose kūriniuose pasiekiamas išskirtinis meninės integracijos laipsnis: žmogaus vidaus ir gamtos detalių vaizdavimo suderinimas, asmeninės nuotaikos ir visuomeninės tikrovės glaustas, bet įtikinantis pristatymas, nuoseklus jausinimas įtampos kėlimas, vientisa perspektyva ir pasakojančio balso sugebėjimas perteikti nuostabą tuo, ką jis pasakoja. To pasiekia ir Vaižganto "Egama," nors čia vyrauja charakterio atskleidimas, panaudojant Vakarų literatūroje labai pamėgtą priemonę — mažiau suvokiančio veikėjo akimis vaizduoti problematišką protagonistą.

Skaitytojui turbūt bus akivaizdu, kad didesnė dalis kūrinių rinktinėje priklauso šiai antrajai novelės rūšiai, "gyvenimo iškarpos" krypčiai, kurios svarbiausias siekimas yra kuo įtikinamiau atskleisti kokią nors dvasinę būseną ar pavaizduoti kuo nors ypatingą visuomenės padėtį, suglaudžiant kiek galima daugiau patirties krūvio į siauros apimties rėmus. Nuoseklei tad, kad, intrigos, išorinės ar vidinės, pynimas tampa antraeilium tikslu.

Taigi šios antrosios novelių rūšies persvara greičiausiai skaitytojui sudarys bendrą įspūdį, jog jaunoje lietuvių literatūroje svarbiau už kūrinių kompoziciją yra išraiškos būdas — tono išjėskojimas pasirinktos temos traktavimui, žodžių parinkimas, sakinių garsinės savybės, asociacijų galia. Atrodytu, kad ir lietuviškoje prozoje lyrinis polėkis stiprau ir dažniau iki šiol yra reikšėjęs, negu epinis ar dramatinis. Trumpoji proza savo ruožtu yra šiam polėkiui dėkingas žanras, nes šalia aukščiau minėtųjų ji atveria apšviat galimybių, prasilenkiančių su griežtom novelės ribom ir pasižyminčių laisva konstrukcija, kaip įvairaus tipo pasakos, kuriuose sąmoningai ištrinamos ribos tarp tikrovės ir fantazijos, arba prozinė idilė, ar lyrinis vaizdas. Čia būtų trečias atžvilgis, kaip skaitytojui antologija atveria kas būdingiausia ir vertingiausia lietuviškoje trumpojoje prozoje. Pavyzdžiui, Pulgio Andriūšio šikcas apie aštuoniasdešimtmetį dėdę Mykolą susideda iš jo vadinamo monologo, žodžiais paguodančio patį elementariausią žmogaus pergyvenimą — savęs kaip

gyvo pajautimą. Apsakymas vien savo forma subtiliai įtaigoja, kad žodžiai, kurie vieni šią gyvybę ir jos dalyvavimą visos gamtos gyvybėje sutikrovina, sėkia toliau ir už mirtį. Džiugu taip pat, kad idėja Liudo Dovydeno stilizuota pasaka ir Juliaus Kaupo "Kurkiškių vargonai", nors ir gaila, kad nėra kurio nors labiau fantastinio pasakojimo iš "Daktaro Krištuko pragare"; juo galėtume dar labiau didžiuotis Kaupo talentu prieš svetimtautį skaitytoją. Bet ypač malonu, kad tarp antologijoje įdėtų pasakojimų, kurie žaidžia ant tikrovės ir fantazijos pilnesnio pasaulio ribos, yra Antano Vaičiuliaičio "Vidudienis kaimo smuklėj". Nuostabu, kaip šiame graikiame pasakojime gausybė asociacijų, išsukiančių Vakarų pasaulio krikščionišką praeitį ir patirtį bei įvilkty į lietuvišką išraišką, persiteikia be didelio įtempimo ir anglų kalboje. Todėl, kai, saulei leidžiantis, abu piligrimai nuo kalno išvyta Vilniaus bokštus, Vaičiuliaičio pasakojimas irgi yra pasiekęs universalios reikšmės, ir jam tikėtų įvado žodžiai apie "Skerdžių" ir "Horizonte bėga šernai" — kad tai novelės, įgyjančios universalumo ir išliekančios nepaįmanomai lietuviškomis.

Paskiri antologijos kūriniai neabejotinai skaitytojui suteiks patitenkinimą ir jį praturtins naujai laimėtais vaizduotės plotais. O visa rinktinė, aplamai paimta, jam tikrai atvers žvilgsnį į lietuvių trumposios prozos, sukurto tiki per pusę šimtmečio, įvairumą ir gajumą, ką rodo plati skalė skirtingų novelės tipų ir dideli skirtumai tarp visų 29 kūrinių (jų tarpe nėra nė vieno, imituojančio kitą). Gal tik gaila, kad fantaziją ir tikrovę sudančio pobūdžio kūrinių lyg ir mažai (pvz. ir Mazalaitės ir Kaupo atveju įdėti tokie, kuriuose tikrovė viršija), kai tuo tarpu šis žanras mūsų literatūroje, bent šeimijoje, buvo ir tebėra visai sėkmingai praktikuojamas ir kuris svetimtautiui skaitytojui galėtų būti estetiškai nemažiau patrauklus už imigrantinio gyvenimo vaizdavimą kartais pernelyg sociologiniais mastais. Jaučiasi lyg ir pavojus, kad rinktinė pristatys skaitytojui kaip labiau pasinešusi "pažintinės reikšmės" keliu (viršelio aplankas rašoma, kad atrinkti kūriniai atspindi politinius ir visuomeninius sukrėtimus Lietuvos istorijoje pirmoje šio šimtmečio pusėje), negu atnešanti surinktus pačius geriausius, kiek tik sąlygos leido, lietuviškos kūrybos trumposios prozos žanro pavyzdžius.

Nėra abejonės, kad kiekvienas lietuvis skaitytojas samprotaus, jog galėjęs padaryti dar tobulesnė atranką negu redaktorius (tokia jau antologijų sudarytojų dalia), tačiau, atrankos klausimą palietus, matyti jau vien iš kūrinių įvairumo tiek temos, tiek formos atžvilgiu, kad atrinkimas buvęs labai sąmoningas ir rūpestingas, siekiant įvykdyti antologijos tikrai platų ir sudėtingą užmojų. Kiek galima geriausių kūrinių sutelkimas tebuvo dalinis tikslas. Iš įdėtų kūrinių gausios, juos sėjantio laiko tarpo bei įvado teiginių, pinančių rašytojų

(Nukulta / 2 psl.)

Anatolijus Kairys, laimėjęs 27-tąjį "Draugo" romano konkursą. Konkursas atsiųstam rankraščiui, pasirašytam Pėldos slapyvardžiu, laimėjimą pripažino bačių dauguma jūry komisijai: Povilas Gausys (pirminis), Dalia Kučienė (sekr.), Pranas Razminas, Česlovas Grincevičius ir Juozas Toliusis. Konkursą laimėjusio romano vardas "Po Damoklo kardu" (Ziūr. Kertinę paraštę). Tūkstantis dol. premija, kurios mecenatai yra Andrius ir Ada Skučai iš Lake Worth, Fla., laureatui bus įteikta literatūrinėje iškilmėje š. m. balandžio mėn. 23 d. Jaunimo centre, Chicagoje. Ligi to laiko bus atspausdintas ir premijuotas romanas.

Lietuviškos novelės angliškai

(Atkelta iš 1 psl.)

kūrybą su mūsų kultūros vystymu, matyti, kad antologijos siekiama parodyti, kaip vystėsi trumpoji proza mūsų literatūroje. Išryškėja kelerioji atrankos kriterijai: meninės vertės, tematikos ir formos įvairovė, pasireiškusių meninių kryptų atstovavimas, literatūros istorijos sisteminio interpretavimo, pagaliau nesenos lietuvių istorinės patirties pristatymas. Nenuostabu, kad ne kiekvienas atvejis meniniai, moksliniai ir tautiniai motyvai lengvai suderinami. Galbūt tad noras pristatyti novelės raidą mūsų literatūroje ir buvo kiek per ambicingas, kada turimos ar nusibrėžtos ribos tam neišvengiamai trukdė (leidinio dydis, vertimų trūkumas, kiekvieno autoriaus tik po vieną kūrinį įtraukimas). Pavyzdžiui, siekiant pristatyti lietuviškos novelės pilną istorinį vaizdą, apsiribojimas "puse šimtmečio" atrodo nepagrįstas, ir Zemaitei bei Bilūno praleidimą vargiai yra kaip pateisinti. Aišku, jeigu 1920-ji metai laikomi laikotarpiu, kada lietuvių literatūroje meniniai tikslai atsistoja iki tol vyrausių tautinių ir kultūrinių interesų vietoje, tada padalinimas nuoseklus, bet raišos sąvoka irgi maždaug nuo čia nustoją būti labai naudinga, kai menininko individualus talentas išsyla dėmesio centre. Antrajame nusibrėžto laikotarpio gale, jeigu įdėta Zilinskaitės, Lankausko, Apučio ir Mero kūrybos pavyzdžiai, tai vis dėlto lietuviškos novelės vaizdas tiktai nukentė, kai trūksta Sluckio, Mikulinskio ir Granausko, kurių novelės vieta su geriausiomis lietuviškomis. Nepilnas ir šio laikotarpio vidurio vaizdas, neįdėjus vienos kurios iš Petro Cvirkos pripažintų klasikinių formos novelių ("Sulimys", "Broliar", "Uogelė" ir "Simanas"), nes šios rūšies ne daug visam rinkiny.

Antra vertus, jeigu antologija nesimtyti rodyti novelės raidą, tada redaktorius būtų laisvesnis, ir atrinkimas lietuvių ne tiek rašytojų, kiek pačios literatūros kūrinių — svarstoma būtų, kokios pačios geriausios novelės ar trumposios prozos dalykai mūsų literatūroje, kokie yra šio žanro įvairių galimybių geriausi pavyzdžiai. Tuo tarpu literatūros istorijos požiūriu svarstant, svarbiausias rūpestis atrodo yra, kad būtų atstovaujama visiems to laikotarpio svarbiems rašytojams. Bet to dar nepakanka, jeigu norima išnaudoti progą skaitytojo dėmesį atkreipti į specifinius lietuviškus laimėjimus trumposios prozos srityje. Dėti kūrinius iš rašytojų debutinio rinkinio, kaip Ramono ir Skėmos atvejais, reikia praleisti progą parodyti, bent šios antologijos rėmuose, rašytojo brandžiausius pasiekimus. Aišku, jų vėlesnę kūrybą (Miglotas Rytas, Celesta) galima laikyti nutolusia nuo jų pačių ankščiau sėkmingai praktikuoto novelės žanro, bet antologijos pobūdis jau ir dabar pakankamai mišrus, leidžiantis įtraukti ir šių rašytojų būdingiausius jų meninės vizijos ir braižo pavyzdžius. Iš kitos pusės, įdėtas vėlesnės rašytojo kūrinys gali sėkmingai rodyti naują ir skirtingą žingsnį jo kūryboje, kaip pvz. Zobarsko "Elena", bet tada lietuviškų novelių antologija turi likti nepilna, kai joje trūksta to paties autoriaus "Monsinjoro suoliuko", su jo išskirtiniu stiliumi, grakštumu, psichologiniu jautrumu, ir tobulai atbaigta forma. Tačiau, jei į atranką įnešime tik dviem požiūriais: ar įdėta didesnė dalis pačių reikšmingiausių novelės žanro pavyzdžių ir ar atskleistas lietuviškų novelių įvairovumas,

kad būtų ir naujos formos įsiskilimo pavyzdžių (Tarulio, Kraliausko, Zobarsko), stiliumi puoselėjimo (Katiliškio, Vaičiulio, Ramono), psichologinės intrigos (Grušo, Jankaus, Landsbergio), tikrovės ir fantazijos suglaudimo (Kaupo, Dovydo, Mazalaitės), tada atranka visiškai pasisekusi, nes užtikrina skaitytojų ir pažinti su visu būriu lietuvių rašytojų ir malonumą.

Skaitytojo akiratį lietuvių literatūroje praplėsti padės ir savyje vertingas antologijos įvadas, paruštas Algirdo Landsbergio. Labai suglaustai, bet taikliai jame pristatoma lietuviškosios kultūros istorinės sąlygos ir svarbiausi jos bruožai. Konkretiais pavyzdžiais Landsbergis aiškina, kaip lietuvių rašytojų padėtis, jų meniniai tikslai ir praktika yra visad buvę būdingi jiems kaip lietuviams, sąlygojamiems savo tautos istorinio likimo, ir tuo pačiu metu savo pagrindiniuose rūpesčiuose visuotiniai žmogiški. Įvado geroji ypatybė — plataus istorinio konteksto pateikimas jo nežinančiam skaitytojui — iš kitos pusės slopina priėjimą prie antologijos spausdinamų dalykų, kaip atbaigtų meno kūrinių, stovinčių ant savo pačių nuopelnų.

Išskeldamas ypač pokario metų egzistencinės kūrybos tematiką, kaip vaizduojančią imigranto gyvenimą ir problemas, įvadas nejuoim kreipia žvilgsnį į šias novelės kaip į medžiagą, iliustruojančią mūsų žmonių, be abejo, tragišką, įdomią ir žmogišką reikšmės pilną istoriją. Visa tai yra žmogiškai prasminga ir sveikintuoliškai skaitytojui reikalinga, bet tai veda į du sunkumus. Viena, pats novelės žanras tam nėra labai tinkamas, ir tokio pobūdžio istorijos nesidūda iš savęs čia lengvai išskaitomos. Novelė dėl savo trumpos ir uždaro formos labiau prisistato grynai kaip kūrinys dirbtinis, kaip gražiai padarytas objektas, apibūrinantis žaidimą su tikrove, ir todėl novelės saita su ją supančiu realybės pasauliu ne taip lengvai apčiuopiami kaip romano, epo ar kitų pasakojimo formų.

Antra, organiškai suprantamos tautinės literatūros raidos sąvoka, kuria, atrodo, autorius bent dalinai bando naudotis, yra vėl daug kebliai, kad trumpo įvado rėmuose galėtų būti pagrįsta ir įtikinamai argumentuojama. Troškimas regėti savo literatūrą kaip visumą ir tuo pačiu kaip gyvybės, bendruomeninės vaizduotės versmę mažų tautų turbūt yra dar stipriau jaučiamas kaip didžiųjų. Tačiau jam rasti tvirtą atarmą grynai literatūriname tinkle yra nelengva. Literatūra nėra vien politinės ir visuomeninės

Juozas Zikaras (1881-1944)

Knygnešys

kaitos atspindys ar idėjinis aruodas, tad ir jos vntisumas per tam tikrą laiko tarpą pagrįsti reikiama ieškoti literatūrinų kriterijų — išskirti vieną bruožą didesniam skaičiui kūrinių ir nubrėžti jo reikšmę tame laikotarpyje. Bet čia susitinkama su pavojumi kurio nors laikotarpio kūrybai užtimti išvirsinę, daugiau ar mažiau dirbtinę schemą, kurią ne visada ir nevienodai lyg'ai studijuojami kūrinių patvirtins.

Landsbergio įvadu kaip tik ir tenka rungtis su šia problema — siekiant, kad tos svarbios įvado, kurios jam padeda apie lietuviškąją prozą kalbėti kaip apie junginį, nepradėtų veikti kaip kulpalius, ir užuot žvilgsnį į mūsų prozą gilinti, ji savotiškai neimty siaurinti. Įvade iškeliamas, kad viena iš labiausiai pasikartojančių temų mūsų literatūroje yra "išmestoji", iš savo šaknų gamtoje išrauto žmogaus būsenos, kaip ją atskleidžia Krėvės "Skerdžius" ir po pusės šimtmečio susumuoją Apučio "Horizonte bėga šernai". Iš šių abiejų kūrinių, autoriaus nuomone, galima išskaityti radikalią modernizacijos ir technologijos kultūritiką, kurios dėka jie įgauna universalios reikšmės. Sugretindamas Krėvės ir Apučio novelės ir naudodamas jas abi kaip rėmus viso rinkinio aptarimui, įvadas elegantiškai suriša antolo-

giją — lietuviškoji proza matoma aiškiai turinti vieną bendrą išeities tašką (žmogaus vienybės su gamtinio pasaulio išardymo pergyvenimą), vieną atsikartojantį bendrą rūpestį ir tolygų jos supratimo mastą. Siekiant atskleisti lietuvių literatūroje įkūnytas universalias vertybes, ši tezė, žinoma, lietuvių asimiliuoti didelę dalį mūsų literatūros ir visuotiniai pripažintos, Vakarams būdingos paskutinių dviejų šimtmečių tematikos rėmus, būtent, nuo gamtos, nuo visuomenės ir nuo dvasinių tradicijų atitūkio žmogaus atsidūrimą vienišoj ir nebesuprantamoj būklėj. Bet vis dėlto ši tezė atrodytų tik ribotai naudinga naujesnės įžvalgoms į literatūrą atskleisti. Iš vienos pusės, tik dalis pavyzdžių leidžiasi įrikiuojami į šią tematiką, jeigu dėmesys kreipiamas į skirtumus nemažiau už panašumus, pvz. Važganto Pelekas kenčia ne dėl atitūkio nuo gamtos. Iš kitos pusės, parinkus skirtingus pavyzdžius, galbūt būtiną galimą pailiustruoti kiek skirtingai, savotiškai tikrovės prisikūrinimą kalbos pagalba, kaip tą galima būtų bandyti išskaityti Vaičiulio, Grušo, Jankaus, Andriūšo, Katiliškio kūryboje. Trečias motyvas, kuris toli siekiančią tautinės literatūros interpretaci-

ją apskunkina, yra tas, kad novelės pagal temą yra sunkiau apibūdinti negu ilgąją prozą. Todėl ir kai įvado autorius bando išskirti formal nes antologijoje talpinamų kūrinių savybes, jis apibendrinimų nebesiekia ir pristato kiekvieną kūrinių, kaip liudijantį kūrėjo individualų pasirinktą meninių problemų sprendimą. Tad gal būtų užteke pasitenkinti pateiktu vaizdu, kaip lietuviškoji proza augo, plėtėsi, įvairėjo, organinės jungties klausimą palikęs labiau atvirą. Iš kitos pusės, Landsbergio teorija apie lietuvių literatūrą galbūt laukia tik jos platesnio išvystymo ir detalizavimo ilgesnėje studijoje. Tuo tarpu jo siekimas yra 18 puslapių apimty tiksliai, gvyai ir įdomiai pristatyti Lietuvos istoriją, aptarti pusės šimtmečio tarpe kūrinių rašytojų ir supažindinti su 30 atskirų kūrinių. Tad jeigu antologija galės atskleisti skaitytojų, kaip Landsbergis tikisi, kad rašytojų asmeniški bandymai ir tautos nelaimės gali būti perkeistos į meną, tai prie to bus labai daug prisidėjęs ir pats antologijos įvadas.

Jeigu pačios novelės, atranka ir įvadas traukia antologiją gėrėtis, tai vertimai ne visada sėkmingi, ir kai kuriems būtų praverstę dar vienas peržiūrėjimas. Trumpoji proza verčiama greičiau nukentė negu ilgoji, o tai ypač liečia didesnę dalį lietuviškosios, kur žodinis stilius ir yra pagrindinis meniškojo laidos. Aišku, ne visi priekaištai, kuriuos vertimams galima daryti, būtų lygiai rimti. Kai kurie lietuvių tiki kurį nors svarbesnį kūrinių detalę: pvz. "Išgamos" gale iš pasakojančio berniuko žodžių "Girdėjai, motut, mano Pelekas užmušė..." vertime pašalintas žodis "mano", ir tuo būdu dingsta Važganto užsklandinis žestas, apjungiantis novelę, nes Pelekos likimas ir berniuko pergyvenimas sudaro nedalomą visumą. Didesnis nuostolis, kai angliškajam vertime kūriny prarandama savo būdinga toną, bene pati svarbiausia elementą novelėje, ir įgauna svetimą. Pvz. "Skerdžius" kai kur to neišvengia — labiau aiškiai todėl, kad "dideli" angliškų žodžių nuolatinis naudojimas Krėvės sklandaus, tekančio, žodingo stiliaus neatkuria, bet angliškajai versijai primeta apkrautą perdėtą stilių (pvz. "visi šie gražumai" tapę "glorious experiences", "ūkininkas" — "tiller of the soil"). Kai kur angliškų išreiškimai neatitinka lietuviškosios reikšmės (pvz. "lead by the nose" ne visai tas pats kas "suvedžioti", triskart pakartojamas "twang" ragų garsų nusakytą netinka, nes tai stygos garsas). Netikslius veiksmažodžių laikų sustatymas apskunkina sakinių supratimą. Pagaliau, vertimas kartais gal per laisvas — įvedama frazė, nesantį originalo, visiškai išleidžiama Lapino kalba apie Vaivą ir Straublių, tuo pačiu padarant nesuprantamą jo užsąpyrimą, kad ne lietuvių padaro vaivorykštę. Aišku, ypač "Skerdžiaus" atveju, tikrai galioja redaktoriaus priminimas, kaip sunku iš lietuvių kalbos versti, o be to, visa eilė šios novelės svarbiųjų vėty tiksliai ir gabių perkeitę, pvz. Grainio nepasitenkinimas pyktis ir apstulbimas ryte, kai jis nukerta liepą. Tačiau valinkimas naudoti didelius angliškų žodžius yra būdinga ir kelių kitų vertimų problema, o kai kur nebe lietuvių kalbos sunkumas, bet neapdairumas skriaudžia vertimo kokybę. Kraliausko novelėje "Septyni kalavijai" frazėms iš Viešpaties Angelo ir Sveika Marija nepasirūpinta jų angliškais atitikmenimis, o duodamas tik klaidingas jų išvertimas. Arba kai Alanto novelės tekste skaitome "Waking up late in the morning,

Laima lays on her back...", pralies pagal temą yra sunkiau apibūdinti negu ilgąją prozą. Todėl ir kai įvado autorius bando išskirti formal nes antologijoje talpinamų kūrinių savybes, jis apibendrinimų nebesiekia ir pristato kiekvieną kūrinių, kaip liudijantį kūrėjo individualų pasirinktą meninių problemų sprendimą. Tad gal būtų užteke pasitenkinti pateiktu vaizdu, kaip lietuviškoji proza augo, plėtėsi, įvairėjo, organinės jungties klausimą palikęs labiau atvirą. Iš kitos pusės, Landsbergio teorija apie lietuvių literatūrą galbūt laukia tik jos platesnio išvystymo ir detalizavimo ilgesnėje studijoje. Tuo tarpu jo siekimas yra 18 puslapių apimty tiksliai, gvyai ir įdomiai pristatyti Lietuvos istoriją, aptarti pusės šimtmečio tarpe kūrinių rašytojų ir supažindinti su 30 atskirų kūrinių. Tad jeigu antologija galės atskleisti skaitytojų, kaip Landsbergis tikisi, kad rašytojų asmeniški bandymai ir tautos nelaimės gali būti perkeistos į meną, tai prie to bus labai daug prisidėjęs ir pats antologijos įvadas.

Šalia neišvengiamų trūkumų vertimų kalboje, siek tiek kenkia leidiniui ir gausybė korektūros klaidų. Blogiausia, kad nemažas jų skaičius susideda iš reikiamo žodžio pavertimo kitu žodžiu, netyčia sumaišant sakinio reikšmę ("sing" vietoj "sign", "being" vietoj "begin", "man" vietoj "men" ir t.t.). Kai vietoj "his" Grušo novelėje atspausdinama "this head", reikia suprasti, kad Januška turėjo dvi galvas, nes sakiny sako, kad jis šios galvos griebėsi viena ranka, o aną

iškėlė aukštai ore. Pasitaiko nereikalingų stiliaus nukrypimų: įvade "hopefully" naudojama ne priimtiniu būdu. Pagaliau, pavardės ir veikalų pavadinimams nepateisinamai trūksta lietuviškų rašybos ženklų. Nežinant antologijos ruošimo darbo sąlygų, nederą jos dėl pasitaikiusių techninių trūkumų per daug teisti. Atrodo, kad greičiausiai kažkoki būdu bus praslydusi nebaigta anta korektūra, nes atspausdintame tekste vietomis galima matyti perbrauktus klaidingai surinktus žodžius. Šiaip knyga labai skoningai išleista — formos, įrišimas ir šriftas maloni rankoms ir akiai. Pauliaus Jurkaus aplankas jai duoda patrauklią išorinę išvaizdą.

Telef. — PR 8-3229

DR. ANNA BALIUNAS
AKIU, AUSU, NOSIES IR
GERKLES LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akumetrijos ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford
Medical Building) Tel. LU 5-6446
es apsiūti, skambinti 574-8004
Prima ligonius pagal susitarimą

DR. VL. BALAZYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6123 So. Kedzie Avenue
Pirmad., antr., ketvirt.,
5 iki 7:30 val. vakarų.
Sostad. nuo 1 iki 3 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso telef. WA 5-2670
Resid. tel. WAlbrook 5-2048

Telef. ofiso HE 4-5849; rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
VAL: pirm., antr., ketv. ir penkt.
1:00-5:00 val. popiet. treč. ir šost.
tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetas perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2706 West 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val: pagal susitarimą: pirmad. b.
ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penkt.
9-4; sostad. 10-3 val.

Ofis. tel. 735-4477; Rez. 246-2838
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nėru ir
Pneumologijos ligos
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Resid. tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIA
6123 So. Kedzie Ave. WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jūs ne
sistatysite skambinti: MI 2-6081.

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Tel. — BE 5-8893
Specialybė Akio ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. — PR 8-2220
DR. JANINA JAKSEVICIUS
JOKIA
VAIKŲ LIGOS
2856 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt.
nuo 12 iki 2 val. ir nuo 5 iki 8 val.
vak. Sostad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. JUCAS
DERMATOLOGIJA —
CHIRURGIA
5214 No. Western Avenue
1002 No. Western Avenue
Tel. atsakoma 12 valandų
488-4441 — 981-4605

DR. FERD. VYT. KAUNAS
Jaukios ir buto tel. 682-1381
BENDROJI MEDICINA
1407 So. 49th Court, Cicero, IL
Kasdien 10-12 ir 4-7
Makyrus trečiad. ir šostad.

Telef. ofiso ir buto: OLYMPIC 2-4156
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien 9-12 val. ir 4-7 val. vak.
Makyrus trečiadienį
Šostadienis 12 iki 1 val. popiet.

Telef. RE 5-1814
DR. WALTER J. KIRSTUN
(Lietuvius gydytojas)
3925 West 59th Street
val. pirmad. antrad. ketvirtad. b.
penktad. nuo 12-4 val. popiet. ir 8-1
val. vak. Treč. ir šostad. uždaryta

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KIDKIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
1156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto
iki 1 val. popiet.

Ofs. tel. RE 7-1168; rez. 239-2919
Ofs. HE 4-1818; rez. PR 6-8601
DR. J. MEŠKASKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave. kampas)
Val: pirmad., antrad., ketvirtad. b.
penktad. 1 iki 7 v. p. Tik susitarus

OPTICAL STUDIO
VIOLETA KARASAITIS
7051 So. Washington — Tel. 778-6700
Pristatomi akiniai pagal gydytojo
receptus.
Didelis akinių rūšių pasirinkimas
Val: pirm., antr., penkt. 10-5:30
Ketv. 1-5 val. vak. Šost. 10-4 v. p.
Trečadienis uždarytas.

Telef. — 282-4423
DR. ROMAS PETKUS
AKIU LIGOS — CHIRURGIJA
Ofis: 111 No. WABASH AVE.
4200 NO. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLECKAS
(Kalba lietuviškai)
OPTOMETRISTAS
Tikrina akinis. Pristatoma akiniai b.
"Contact lenses"
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR
PROSTATO CHIRURGIJA
2856 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet.
ir ketv. nuo 5-7 vakarų
Ofiso tel. 776-2886, resid. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas 4255 W. 63rd Street
Ofiso telef. RE 5-4410
Residencijos telef. GR 6-0611
Ofiso val: pirmad. ir ketvirtad.
nuo 1:00 iki 3:00 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofis: b. nam. 3652 W. 56th St.
Tel. PR 800-8-1234 r.
Ofis val: pirm., antr., treč.
penkt. nuo 2-4 val. ir 6-8 v. vak.
Šost. 2-4 p. p. tik taik susitarus

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-8195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2464 West 71st Street
ai: pirm., antrad., ketv. ir penktad.
5 ir 6-7 — 18 anksto susitarus

Telef. ofiso PR 6-4446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
red. ir šostad. pagal susitarimą

Ofs. tel. 586-3166; namų 638-4850
DR. PETRAS ŽLIABA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 So. Narragansett Avenue
Val. pirm., antr. ir penkt.: 9-7
Šostadienis pagal susitarimą

Rašytojas Jonas Bilūnas, "Lūdnos pasakos", "Brisiaus galo", "Laimės žiburio" ir kitų mūsų literatūros klasikinių pavyzdžių autorius, karstė 1907 m. gruodžio 8 ar 9 d. Zakopaneje, Lenkijoje. Praėjusiam gruodžio mėnesyje su kaku kaip tik 70 metų nuo rašytojo mirties. Prie karsto klūpo velionio žmona Julija Janulaitė-Bilūnienė. (Broniaus Kvildio archyvas)

Kriavo akto autentiškumas

1. Kriavo aktas, tariamai surašytas 1385 m., pirmą kartą paskelbtas buvo tik 1837 m., kaip „lenkų literatūros paminklas“. I istorinė literatūra jis buvo įvestas tendencingu K. Szainocha veikalu „Jadwiga i Jagiello“, išleistu 1854 m. Tik po to buvo pradėta rašyti apie „Kriavo aktą“.

2. Nei Dluogošas, nei Kromeris, nei Strykowski nieko nerašo apie „Kriavo susitarimą“, „Kriavo aktą“. Jokiam senosios Lietuvos valstybės laikų dokumente, jokioje anų laikų kronikoje apie tą „aktą“ nėra jokių duomenų.

3. 1392 m. susitarimas Astrave jokio Kriavo susitarimo nežino. Po pralaimėjimo prie Vorkslės lenkų 1401 m. paruoštame „unijos“ projekte, lygiai kaip ir 1413 m. Horodlės susitarimo dokumentuose apie „Kriavo susitarimą“, apie „Kriavo aktu Lietuvos užrašymą Lenkijai“ nieko nėra.

4. Lenkijos vicekancleris Oporowski, didžiausias ano laiko Lietuvos savarankiškumo priešas, tuoj po Lucko suvažiavimo, 1429

J. DAINAUSKAS

m. rašydamas Jogailos vardu, bet be jo žinios, imperatoriui Žigimantui, kad esą, Jogaila atšaukias savo sutikimą Vytautui vainikuotis, lygiai ir 1431 m. protesto rašte Jogailai dėl Švitrigailos paskyrimo Lietuvos valdovu, nieko neužsimena apie kokį Kriavo aktą ir primena tik Horodlės susitarimus.

5. 1432 m. Gardine Žigimanto Kęstučio pasirašytas, bet faktiškai lenkų parengtas dokumentas apie Lietuvos ryšius su Lenkija, lygiai kaip ir 1433 bei 1434 m. to dokumento pakartojimai, to „Kriavo akto“ nežino.

6. Visas Jogailos elgesys Lenkijoje nuo 1386 m. ir iki jo mirties 1434 m. yra priešingas to „akto“ tariamiems Jogailos pasižadėjimams, o lenkai nei Jogailai, nei kam nors kitam tada niekad nebuvo priminę apie kokį nors „Kriavo susitarimą“, apie tokį Jogailos pažadą „aktą“.

7. Lenkų delegacijai i Liublino

seimą 1569 m. vadovavo Krokuvos vyskupas, kuris buvo atgabėjęs dėžę dokumentų, kuriais lenkai tada siekė įrodyti Lietuvą esant seniai surištą su Lenkija. Tačiau delegacija Kriavo „akto“ irgi nežino.

8. Nei vysk. Kromerio 1551 m., nei 1683 m. Seimo nutarimu padaryti surašymai „valstybinės svarbos dokumentų“, tada buvusių Lenkijos ir Lietuvos Metrikose, jokio Kriavo „akto“ nežino. Prof. E. Rykaczewski, papildęs tą 1683 m. Seimo komisijos sudarytą sąrašą jo paties rastaais dokumentais (net ir Krokuvoje), 1861 m. išleisdamas jį Paryžiuje, irgi nieko nežino apie tą Kriavo „aktą“, nors Wiszniewski jau buvo jį paskelbęs.

9. Tame „akte“ pavartota tariama Jogailos titulatura randama tik pas Dluogošą, bet šandieną ir lenkų istorikai neabejoja, kad tą titulaturą išgalvojo Dluogošas, o Jogailos laikais niekas jos nežinojo.

10. Galima manyti, kad tas „aktas“ yra vėlesnių, „pojogailinių“ laikų fabrikatas.

VINCAS GRYBAS

(1890—1941)

PEGASAS

Eglė Juodvalkytė

aš išsiilgstu violetiniu perkūnu griaudusios simfonijos
prisirpusiom mėlynėm nudažytos saulės
ir sielvartinga Jono rauda prakaitavusios nakties
ir raudonu megtu gaidžiū pragyduosio lietaus
sausos palaipės
draugo saugaus glėbio

ir to žinojimo
to supratimo
kad šis akimirka
dabar
laikas ne būtas ir ne būsimas
dabar
tai viskas ko gyvenime norėjau

ilgiuosi vėl delnuos laikyt save

bevilniškai trumpa vasara
saugiam vienišume išdeginusi
neužgydomas žaizdas
o tu ir vėl vienas

kavinėje
besibučiuojančių statulų veidai
byra druska
gatvėje
susiporavusių rankos
drasko žaizdas plėvelę
o namuos
namuos vieno po kitos
nutrūkta nugarkaulio svažros

vienišume šaltas kietas aštrus dviašmenis kalavijas
bevilniškai trumpas nesibaigiančios vasaros žaizdre

SR bibliografija ir Lietuvos TSR, kurios išspausdintos. Litua-
spauda tęsiasi iki šių dienų, kas-
met papildomi. Nors ir neteko
man naudotis Valstybiniu ar-
chivu ar Hoover institutu, Hilga
Kakh ir D.M. Crowe Jr. parašė
savo šeimos istorijos tyrinėto-
jdomias apžvalgas apie jų fon-
jams.

iki lankstumo įkaitęs
dabar nebepali nesidalinti
ir neieškoti atramos
ir neieškoti tų lieknų pečių
kurių metalas vieną vasarą nepabijojo
tavo įkaitusio plieno ašmenų

ieškojimo mozaika:

aštrios atradimų skeveldros
tikėjimo stingstantis vaškas
guodžiantis dainos graudumas
nusivylimų geležinis žiedas
dūri draugystės adata ir tamprus stūlas
pasitikėjimas įsisknijęs pasakoj
skausmo ir baimės šukės
siekimas
seka
ir amžinoji saulė

kartą mažiau
kurį stebėjau
vilnijančių jo šurkščia plaukų banga iki juosmens
vilnijančių atvirumu jo nerakintų durų
maitinančių daug kartų išdalintos duonos sotumu
pakvėpusią žemę ir prakaitu ir vaisiais
kurį stebėjau
spinduliuojančių suskirdusiųose delnuose
jo žodžiuose ir mintyse.

jis buvo sudėtinga ir ryški ieškojimo mozaika
jo — nesibaigiantis svaigus ieškojimo skrydis
ir saulė
(kitokios ir dabar nepažįstu)
bet atradimas buvo mano

mano tik paskutinė popietė
prie slenkščio saule švytinti pintinė obuolių
ant stalo saule įrašytas žodis
paskutinis karštas šnabždesys
tikėjimas
viltis:
skriak

ir atsikandus šilto ir saldaus geltono obuolio
aš pravirkau
(taip gailimasi tik savęs
taip raudama pirmam sauleleidy)
suglaudus per balius sparnus
ir pasirinkus tai ko nemorėjau
kuo netilėjau

ieškojimas buvo jo
bet atradimas
šaltas ir šurpus savęs pažinimas
buvo mano
tik mano

dauginasi rupios tėvo duonos sunkūs trupiniai

šokėjos septyni kraujuoti šydai
išminties paukštė liepsnojančiom plunksnom
raudonas gaidžio pasityčiojimas
šaižus sidabrinį žvangesį
stigmos staigus švystelėjimas ir išnykimas
pramintas takas į pakaruoklio laukiančių laukymę
ir pabučiavimas
ir pabučiavimas žmogaus kurį mylėjai

ryši sprangius apkartusios duonos trupinius
nes valgyti reikia
bet ir dabar nežinau
ar pats išdavei
ar buvai išduotas

Savo „Roots“ beieškant

DR. AUDRIUS PLIOPLYS

Gimus ir augus Šiaurės Ame-
rikoje, nemačius savo tėvų kraš-
to, man seniai kilo noras sužino-
ti savo šeimos praeitį — išstudi-
uoti savo „roots“ (pasiskolinant
Alex Hailo išpopuliarintą termi-
ną). Įdomiausia buvo ir dau-
giausia sužinoti, kalmėdamas su
giminėmis. Aš ne tik atsekiau ke-
turių generacijų siekiančią savo
šeimos liniją, bet taip pat išgir-
dau įdomių detalių bei anekdotų.
Išskodamas ankstyvesnių žinių,
kreipiausi į kelis lietuvių istori-
kus. Deja, nieko džiuginančio ne-
išgirdau — „jei neturi didikų
kraujo, vargiai ką atrasi“ — sa-
kė. Nepraradau vilties ir ieško-
damas radau daug faktų, atse-
kiau savo šeimos vardą iki 1561
metų. Šiuo rašiniu aš noriu įro-
dyti, kad galima daug surasti pri-
einamuose šaltiniuose (nors ir
neturint „mėlyno“ kraujo) ir už-
siminti, kur tie šaltiniai yra ran-
dami.

Lietuvių Enciklopedija ir Bro-
niaus Kvikiio Mūsų Lietuva man
naudingų informacijų neturėjo.
B. Kvikius parodė karinį žemėlai-
pį, kuriame yra detalūs Plioplių
kaimas (net gyvenvietės pažymė-
tos) tarp Pilviškių ir Kazlų Rū-
dos, prie Pilvės upės.

Mažosiose lietuviškoje tarybinė-
je enciklopedijoje (1969 m., Vil-
nius) minimas Kazys Plioplys, ki-
lęs iš Plioplių kaimo ir kovojęs
1918-19 metais Raudonosios ar-
mijos 5-jame Vilniaus šaulių
pulke. Jis parašė atsiminimų kny-
gą, Žiba durtuvų plienas (19-
59m., Vilnius), tendencingai nu-
šviečiančią to laiko karinę istori-
ją. Jo prisiminimai irgi pasirodė
knygose Proletarinė revoliucija
Lietuvoje (1960 m., Vilnius) ir
Taip tėvai kovojo (1967 m., Vil-
nius). Tarybinės armijos kovos
Antrame pasauliniame kare prie
Berlyno minimos J. Plioplio atsi-
minimuose, knygoje Žygiai, ap-
kasai, atakos (1961m., Vilnius).

Pagrindiniuose istorijos šalti-
niuose teko daug atrasti. Finansų
ministerijos Centrinio statistikos
biuro leidinyje Lietuvos apgyven-
tos vietos (1923 m., Kaunas) mi-
nima, kad Plioplių kaime buvo
21 ūkiai bei kiemai, turintys 122
gyventojus. Lietuvos TSR istori-

jos šaltinių antrame tome (1965
m., Vilnius) radau 1907 metų
policijos raportą, kuriame mini-
mas paieškomas Plioplys, pri-
klausančias grupei „kuri užsibrėžė
uždavinį — žudyti administraci-
jos pareigūnus, policijos valdi-
ninkus, ir plėsti valstybinį bei
privatinį turtą.“ Dr. J. Totorai-
čio parašytoje Sūduvos-Suvalkių
jos istorijoje (1938 m., Kaunas) yra
1744 metų Pilviškių parapijos są-
rašas, kuriame įtrauktas ir Pliop-
lių kaimas. O įdomiausia, K. Jab-
lonskio redaguotame Lietuvos
archyvo pirmame tome (1934,
Kaunas) yra 1516 metų, spalio
12 dienos, Naujosios Valios (Vir-
balio) inventoriaus sąrašas, ku-
riame išvardinti įvairūs Pliopliai
ir Pliapliai, taip pat jiem pri-
klausančius žemės sklypus dy-
džiai. Tai yra ankstyviausias
Plioplių vardas, kurį sutikau ra-
šytiniuose dokumentuose.

Dabartiniais laikais Plioplių
vardas sutinkamas spaudoje. Štai
Liaudies ūkyje (1975 m., nr. 2)
Plioplys iš Vilkaviškio apibūdi-
na konservų pramonę, o Tiesoje
(1975 m., lapkričio 25 d.) Al-
girdas Plioplys rašo apie mankš-
tą įmonėse ir įstaigose.

Aišku, šios surastos pabiro

Dr. Audrius Plioplio straipsnyje minimas žemėlapis detalė su vilkaviškiečiams ir pilviškiečiams gerai pažįstamomis vietomis. Minimas straipsnyje Plioplių
kaimas randamas tiesa šalia uos Pilviškių ir rytus.

Manigirdas Motekaitis su simfoniniu orkestru

ALGIS SIMKUS

Chicago miesto centro didžiulėje Auditorium teatro salėje sausio 7 d. vakare gausiai susirinkusios publikos tarpe buvo matyti nemažai ir lietuvių. Čia vyko naujojo Chicago Filharmonijos orkestro koncertas, kuriame dalyvavo kaip solistas pianistas Manigirdas Motekaitis. Koncerto programoje buvo vien W. A. Mozarto kūryba. Pradėta šio jau ankstyvoje jaunystėje „stebuklingo vaiko“ gabumais pasižymėjusio genialaus kompozatoriaus pirmąja simfonija C maior, kurią jis parašė, teturėdamas vos 9-rius metus. Programa baigta viena paskutiniųjų jo simfonijų, No. 39 „Jupiter“, sukurta treisetą metų prieš ankstyvą, vos 35 metus teigėvenusio, šio nepaprastai produktingo kompozatoriaus mirtį.

Filharmonijos daugiau kaip 60 asmenų orkestras patraukė apypilnės, 5000 klausytojų talpinančios salės dėmesį, dar prieš koncertui prasidedant. Visi orkestro nariai, su keliomis išimtimis, įskaitant ir dirigentą Fred Lewis, jauni žmonės. O pradėjus jiems groti, greitai paaiškėjo, kad jie visi yra jau išlavinti savo sričių muzikai. Visi orkestrantai gerai valdė savo instrumentus ir dariniai sekė dirigentą, kuris garsesnėse atliekamos muzikos vietose iš šio jauno orkestro sugėbėjo išgauti visiškai patenkinamą orkestrinį saskambį bei precizią. Tačiau lėtesnėse bei švelnesnėse muzikos dalyse išlavinto skonio klausytojai šio orkestro ir jo dirigento patirties stoka buvo gan lengvai pastebima. Daugelyje vietų buvo galima aiškiai išskirti paskirus instrumentus, pastebėti nevienodus styginių smūgių judesius ar neproporcingai išlygintą pučiamųjų skambesį. Tačiau ir nespecialistas galėjo suprasti, kodėl pirmąją simfoniją orkestro, kaip ir tobulą chorą, neįmanoma „suorganizuoti“ trumpu laiku. Subrendusiame simfoniniame orkestre tokie dabar lengvai pastebimi skirtumai, laikui bėgant, susiformuoja į vieningai kilnią visumą, kaip įvairūs aromatai išlaikytame ir nusistovėjusiame vyne taip, kad jau

nebegalima išskirti jokio individualaus jų komponento. Šia proga ne vienas rimtos muzikos mėgėjas gal tyliai sau įvertino, kokią, nors gal ir retokai panaudojamą, privilegiją mes turime, gyvendami Chicagoje, kur nuolatos groja jau beveik šimto metų nenutraukiamą tradiciją turintis pirminis Chicago simfoninis orkestras.

Lietuvius šis Chicago Filharmonijos koncertas sutraukė tačiau ne orkestro naujumu ar programa, bet io vadovų sprendimu, pakviečiant mūsų pianistą Manigirdą Motekaitį solistu. Pianistas koncerte atliko Mozarto fortepiono koncertą No. 21, C maior (K. 46). Nors šis veikalas Mozartas parašė, turėdamas tik 17 metų, to laiko sąlygose jis buvo jau visiškai meniniai subrendęs, ir šis virtuoziškas koncertas yra laikomas vienu geriausių jo kūrinių. Sakoma, kad šiuo kūriniu Mozartas pradėjo koncertinę muziką naują erą, išskeldamas jame solo fortepiono vaidmenį ir tada dar neįprastus aukštumas.

Manigirdas judrų, gyvos bei švelnios nuotaikos koncerto atliko be klaidų, techniniai sklandžiai ir stilingai. Tvirta technika ir atmintis leido jam skambinti be išblaškiančios įtampos, ir jis paliko profesionaliai paruošto pianisto išpuilį. Betgi Manigirdo daugelio metų veikla, beakompanuojant solistams, atrodo, šiuo atveju bus jam gal net abejotina patarnavus. Prie jaunatviškai entuziastingo orkestro bei kiek agresyvaus dirigento, pianistas ne visur išlaikė Mozarto jo partitai skirtą svorį. Daugelyje vietų, užuot savo muzikine išraiška vedę orkestrą, jis pasitenkino vien lyg jam akompanuojamas. Motekaitis reikėtų ateičiai į šią jo grojimo būdingą savybę atkreipti rimto dėmesio. Prie jau išsivertusio pianistinio sugėbėjimo jam dabar labiausiai dar reikėtų pasistengti įgauti ryškesnės sceninės išraiškos bei koncertinio solisto bravyros, ypač skambinant su orkestru.

Solistas, orkestras ir jo dirigentas publikos buvo priimti nuostabiais plojimais.

Jonas Aistis (1904-1973)

Nuotr. J. Dėdina

Pasitarimas dėl Jono Aisčio raštų

Sausio 8 d. prie Washingtono pas Aldoną Aistienę įvyko pasitarimas dėl Jono Aisčio raštų suredagavimo ir išleidimo.

Kaip numatoma, Jono Aisčio raštų sudarys trys tomai. Pirmas apims poeziją — ligiolinius jo lyrikos leidinius, paties poeto paruoštą, bet nespėtą išspausdinti naują rinkinį ir dar apie dešimt naujų, į tą rinkinį neįtrauktų vėliausių eilėraščių. Taip pat numatoma pridėti eilėmės raštą „Eglė žalių karalienė“. Autorius buvo užsimojęs parašyti penkis toms, tačiau nutruko antrajame.

Jono Aisčio poezijos tomą suredaguos poetas A. Nyka-Niliūnas.

Antrą ir trečią tomą sudarys įvairūs prozos raštai. Vienas jų apims tris Jono Aisčio apybraižų knygas. Tai dar Lietuvoje išėję „Dievai ir smūkeliai“, bei dvi Amerikoje išleistos knygos: „Apie laiką ir žmones“ ir „Mifordas gatvės elegijos“.

Į kitą prozos tomą sueis knygomis dar neįrašyti dalykai — straipsniai iš periodinės spaudos, keletas įžangų, grožinės prozos bandymai ir rankraštys pasilikus medžiaga. Tarp jų yra Jono Aisčio drama „Duktė“, — „penkių veiksmų malonios nuotaikos vaidinimas“, kaip pažymi autorius.

Šiuos du toms redaguoja dr. Vincas Maciūnas.

Abiems redaktoriams patalpins A. Vaičiūnaitis.

Be minėtų asmenų, į posėdį nuo rašytojų draugijos buvo atvykęs pirmininkas T. Leonardas Andriekus.

Pačiam išleidimui lėšos yra iš dr. K. Rudaitės palikimo. Šia proga primintina, kad šiemet, birželio 13 d., sueina penkeri metai nuo poeto Jono Aisčio mirties.

Sudaryta juro komisija Lietuvių rašytojų draugijos premijai paskirti

Lietuvių Rašytojų draugijos valdyba kasmetinei Lietuvių rašytojų draugijos premijai paskirti yra jau sudariusi juro komisiją, kuri svarstys 1977 metų data išleistas knygas ir mecenatė Lietuvių fondo 1000 dolerių suma išskirs ir apdovanos vieną jų. Juro komisija šį kartą, kaip ir pernai, sudaryta iš niujorkiečių ir artimų jų kaimynų: Kotryna Grigaitytė-Graudienė, Paulius Jurkus, Aleksandras Merkelis, Pranas Naujokaitis ir Vytautas Volertas. Manytume, kad pačios premijos paskyrimo visam kontekstui būtų geriau, kad komisijos skyrimo komisija kasmet būtų suorganizuota kitoje vietoje, bent jau tam tikru kelerių metų ratu, turint mintį literatūros žmonių teikinius, Bostone, Washingtono-Baltimorėje, Los Angeles, Chicagoje, New York, Kanadoje, o gal net Europoje. Taipgi neturėtų pamėgti komisijos sudėty kartotis tie patys asmenys. Sakysim, pernelyg būtų įsietinė komisijoje pakartotinai matome Praną Naujokaitį ir Vytautą Volertą.

Siemtinė premijinė naujiena yra ta, kad premijos įteikimą norima priderinti prie Vasario 16-tos šventės, turbūt sekant nepriklausomybės laikų tradiciją, kada valstybinė literatūros premija buvo iškilmingai įteikiama rašytojui grandioziniai literatūros vakarė valstybiniame Kauno

teatre Vasario 16-tos išvakarėse. Šios krypties pastanga pagirtina ir išsiviję. Tačiau yra ir baimės: ar sūspės komisija susidoroti su knygomis, kurios išeina jau naujų metų pradžioje, tačiau su praėjusių metų data? O tokiu aplinkimas gali būti skriauda visam literatūriniam metų derliui. Pavyzdžiui, šiomis dienomis, tačiau 1977 metų data, „Draugo“ spaustuvėje buvo atspausdinta stambus Jurgio Jankaus novelių rinkinys „Ir nebe pasimatė“ ir Danguolės Sadūnaitės nauja poezijos knyga „Baltas ievos medis“. Tačiau įgyvendinta Vasario 16-tos literatūrinė tradicija gali būti akstinas leidykloms pasitempti ir metų planus realizuoti gruodyje.

VARŠUVOS SENUMAS

Dar neseniai mokslininkai manė, kad Varšuva buvo įkurta XIII amžiaus pradžioje. Dabar po archeologinių kasinėjimų viename senamiesčio rajone paaiškėjo, jog prie miesto amžiaus reikia pridėti dar kelis šimtmečius. Pasirodo, jau IX a. dešiniajame Vyslos krante, prie brastos, būta nedidelės gyvenvietės. Archeologams kasinėjant nustatyta gynybinių pilių ir ūkinių pastatų forma, iš kasinėjimų sukurta apie gyventojų užsiėmimą ir būitį.

Amerika mini poeto Carl'o Sandburg'o 100 metų gimimo sukaktį

Vienas didžiųjų 20 amžiaus Amerikos poetų yra, galima sakyti, kone eikagietis — Carl Sandburg. Čikagietis dėl to, kad ilgoką savo gyvenimo tarpą yra gyvenęs Chicagoje bei jos pašonėje. Taipgi yra plačiai visose chrestomatijose randamas jo eilėraštis „Chicago“, prasidedantis puikia šio miesto charakteristika:

Hog Butcher for the World,
Tool Maker, Stacker of
Wheat.
Player with Railroads and
the Nation's Freight
Handler;
Stormy, husky, brawling,
City of the Big Shoulders.

Poetas buvo gimęs taipgi Illinoisuje, Galesburge, tiesiog į vakarus nuo Chicago, tik arčiau Mississippi upės. Ten jis

ir palaidotas savo gimtinio namo sode. Gimė jis 1878 m. sausio 6 d., mirė 1967 m. Gimtinis poeto namas dabar yra paverstas Carl'o Sandburg'o muziejumi.

Pirmasis jo eilėraščių rinkinys ir buvo pavadintas, „Chicago Poems“ (1916). Po to dar išėjo apskiai jo eilėraščių rinkinių, apdovanojimų įvairiomis premijomis. Tai buvo prerijų ir pramoninės Amerikos dainius, giliai užgriebęs liaudinę Amerikos širdį. Kapitalinis yra ir jo istorijos veikalas — du didžiuliai tomai Lincoln biografinės — Abraham Lincoln: The Prairie Years; Abraham Lincoln: The War Years.

Carl Sandburg buvo taipgi be galo spalvingas folkloristas. Savo poezijos rečitaliuose jis, pats pritardamas gitara, dainuodavo Amerikos pionieriškų laikų balades, o taipgi ir savo paties eilėraščius.

Minint šimtmetinę sukaktį nuo Carl'o Sandburg'o gimtadienio, Chicago miesto biblioteka savo Kultūros centre (Michigan Ave. ir Washington St.)

Carl Sandburg, švedų kilmės žymusis amerikiečių poetas ir istorikas.

surengė sukaktuvinę poeto leidinių, rankraščių, nuotraukų, plokštelių ir kitos dokumentinės medžiagos parodą. Paroda ten vyks iki kovo 6 d.

WAGNER and SONS

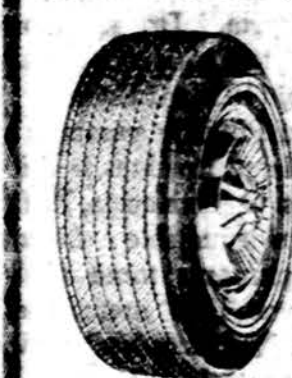
TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES
AND CHECKWRITERS,
Nuomoja, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums
patarnavimas.
Phone — 581-4111
5810 S. Pulaski Rd., Chicago

WHY RETIRE OUT OF THE CITY?

GRACIOUS LIVING, INCLUDING THREE MEALS
ALL YOU CAN EAT FOR AS LOW AS \$11.00 PER DAY
SAFE QUIET COMMUNITY NEAR PARKS, SHOPPING AND CHURCHES.
PARKING AVAILABLE, PUBLIC TRANSPORTATION NEAR BY
INCLUDING ROCK ISLAND LINE.

HOUSE OF BEVERLY RETIREMENT CENTER
10347 S. Longwood, Chicago Ill. 238-4454

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS

Padangos. Priekinių ratų reguliavimas ir balansavimas. Stabdžiai. Dufliantai. Įmetamieji vamzdžiai ir kiti pataisymai. FIRESTONE TIRES. Wheel alignment and balancing. Brakes. Shock absorbers. Mufflers and pipes. Tune-Ups. Lubrication. Change of oil and Filters.

COUNTRY AUTO AND TIRE SERVICE

2423 West 59th Street — Tel. GR 6-7777

Veikia nuo 7:00 val. ryto iki 8:00 val. vakaro.
Šeštadieniais nuo 7:00 val. ryto iki 4 val. popiet.
Šventadieniais uždaryta. — Sav. MIKAS CESAS

KATALIKŲ BAZNYČIA LIETUVOJE

1940-1944 Metais

Parašė vysk. VINCENTAS BRIZGYS

Knygoj aprašoma raudonųjų ir rudųjų okupantų metodai suniekinėti ar panaudoti savo tikslams Katalikų Bažnyčios vadovus ir Jos narius.

Kaina su persiuntimu \$4.30. 192 pusl. Illinois gyventojai prideda 5% mokesčių.

Užsakymus siųsti: DRAUGAS, 4545 West 63rd St., Chicago, Ill. 60629.

NAUJAS ŽODYNAS STUDENTAMS

LIETUVISKAI ANGLISKAS ŽODYNAS

Išleistas minkštiais viršeliais

kaina tik \$8.00

Kai kurios kolegijos dabar moko lietuvių kalbą ir dažnai studentams reikia lietuviškai anglišką žodyno pamokoms. Dabar Draugas išleido studentams pagigtą laidą šio žodyno, kurį surengė Vilnas Feteraitis. Kietais viršeliais šis žodynas kainuoja \$10.00.

Rašykite: DRAUGAS, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629

(Mažonėkite pridėti 45 centus pašto išlaidoms, ir mokesčiams, jei gyvenate Illinois valstybėje).

Kultūrinė kronika

MILASIAUS MISTERIA ITRAUKTA Į COMEDIE FRANÇAISE REPERTUARĄ

Iš Paryžiaus pranešama, kad O. V. Milašiaus misterija „Saulius iš Tarso“ įtraukta į garsiojo prancūzų teatro Comédie Française Paryžiaus pastovų repertuarą.

Šis teatras lapkričio gale ir gruodžio pradžioje vaidino kelis „Sauliaus iš Tarso“ spektaklius — atžymėti šimtmetei rašytojo sukaktį. Dabar Comédie Française vadovybė nusprendė misteriją įtraukti į repertuarą vaidinimams ateityje.

Prancūzų literatūros laikraštis „La Quinzaine Littéraire“ nutarė dalį šio leidinio pašvęsti Milašiui — šių metų pradžioje. Milašiaus raštų leidėjas André Silvestre kreipėsi į pažįstamus, teiraudamasis, kur jis galėtų gauti dr. Jono Grinaus disertaciją „O. V. Milašius poetas“, išleistą 1930 m. Kaune.

P. PUZINO PAVEIKSLŲ PRIĖMĖ WASHINGTONO MUZIEJUS

Vienas iš pagrindinių Washingtono muziejų — The Na-

tional Collection of Fine Arts — priėmė P. Puzino paveikslą, kurio pavadinimas angliškai — „Boats“.

Apie priėmimą pranešė raštu to muziejaus direktorius J. Taylor.

Savo rašte Čiurlionio galerijai, padovanojusiai Puzino paveikslą, direktorius pabrėžė kitų tautybių meno Amerikoje svarbą.

Šis muziejus veikia Smithsonian Institution apimtyje.

— Bet sunkiau suprasti tuos, kurie nuo lietuviškojo gyvenimo šalinasi ne iš ligiustumo, o greičiau iš per didelio „sveikumo“. Gerai įsikūrę į lietuvišką gyvenimą jie žvelgia ne su kartėliu, bet su „laimingųjų“ išdidžia arogancija. J. Girmius

— Laisvė negali būti nupirktą už nieką. Jeigu ją laikai brangia, viską kita privalai laikyti mažos vertės. Seneca

— Laimime laisvę, kai esame sumokėję pilną kainą už savo teisę gyventi. B. Tagore

MŪSŲ KALBA

Ar naudingas toks grabaliojimas

Ar reikia šakyti, kaip sunku parašyti gerą vadovėlį, ypačiai svetur turimomis sąlygomis? Todėl nereikėtų norėti keliais sakiniiais „pasakyti visko“, kai aiškumo vietoj užtenka tik mįslės. Štai Vidos Augulytės „Lietuvių kalbos pratimuose septintajam pradžios mokyklos skyriui“ (JAV LB švietimo Tarybos leidinys) randam tokį teiginį: „Pusdalyviai yra panašūs į veiksmazodžius“ (81). Toks plikas teiginys mažą ką tepasako. Juk pusdalyviai taip pat „panašūs“ ir į būdvardius, nes kaitomi giminėmis (eidamas — eidama), turi vienaskaitos bei daugiskaitos lytis (eidamas — eidami) ir kt. Pusdalyviai „panašūs“ ir į prieveiksnius, nes sakinyje jie vartojami pagrindinio veiksmo laikui, priežastiai, būdai ir kitokioms aplinkybėms reikšti. Taigi „panašumas“ daug sudėtingesnis, negu autorės tuo vienu sakiniu nusakytas. Be šio neaiškaus sakinio pusdalyvio mokslas septintajame skyrių būtų daug daugiau laimėjęs. Užteko pasakyti, kas pasakytą kitu sakiniu: „Pusdalyvis rodo veiksmą, kurį atlikdamas, tas patis veikėjas atlieka ir kitą veiksmą“ (pvz., Simas švilpaukdamas ėjo gatvę).

Pavyzdžiais neparemtas taip pat ore pakimba ir kitas toks pat plikas autorės teiginys, kad vieno veikėjo tuo pačiu metu atliekami du veiksmas „praityje, dabar ar ateityje“. Arba šios praities, dabarties ir ateities čia nereikia, arba reikėjo paaiškinti, kad dabartį, praityje bei ateitį rodo pagrindinį veiksmą reišianti veiksmazodžio lytis, pvz. Galilaj verčia (dabartį) dukružėlė, nuo močiutės eidama. Šalimais lytis (praityje) jau dieverčiai, martelę graudindami. Išėisi (ateitis) tėvą baidydami, pareisi duonos iškodami.

Šiuo atveju man rūpėjo prisiminti metodikos dėsnius: nebūti mokykliniame vadovėlyje „viską“ duoti, bet tai, kas duodama, reikia deramai paaiškinti. Stasys Barzdukas

Klaidinantis mokymas

Remdamiesi Jonu Jablonskiu, dalyvius sudaryti esam išmokę iš veiksmazodžių. Šitaip moko ir akademinė „Lietuvių kalbos gramatika“ (Vilnius, II tomas, 1971 m.): esamojo laiko veikiamieji dalyviai yra daromi iš veiksmazodžių esamojo laiko kamienų (312), būtojo kartinio laiko veikiamieji dalyviai yra daromi iš veiksmazodžių būtojo kartinio laiko kamienų (317) ir t. t. Kaip kitaip ir būti negali. Bet, pasirodo, šių lankų mūsų mokiniai svetur jau yra mokomi ir kitaip. Štai rankose Vidos Augulytės „Lietuvių kalbos pratimai septintajam pradžios mokyklos skyriui“ (JAV LB švietimo Tarybos 1977 m. leidinys). Tai kruopštus, rūpestingas ir daug naudingų dalykų duodantis darbas, tačiau kai kuriais atvejais jame taip pat klaidžiojama. Pvz. dėl dalyvių sudarymo sakoma: „Išskyrus kai kurias vardininko formas, dalyvius galima sudaryti iš padalyvių ir įvardžių“ (92). Taigi pagal autorę kelias į dalyvį toks: iš veik-

mažodžio sudaromas padalyvis, iš padalyvio — dalyvis su pridėjamu įvardžiu jis, ji (degant + jis — degantis). Ir sugalvok! Matyt, autorėi atrodo, kad dalyvių linksniavimą reikia priderinti prie įvardžių jis ir ji linksniavimo. Tačiau dalyvis juk yra būdvardis, dėl to akademinė gramatikoj teisingai pastebima, kad jo linksniavimas derinamas prie būdvardžių linksniavimo sistemos, pvz.: dirbantį — platiame, dirbančiam — platiame, dirbančiam — platiame (313 ir kt. psl.). O būdvardžius linksniuoti mokiniai jau turi mokėti anksčiau negu dalyvius. Šitaip gramatiškai pasitvarkius, taip pat atkristų ir tokie septintojo skyriaus mokiniams neįkandami pratimų mokslo „galvosūkių“: „Raidės tį keičiasi i ir j, kur j iškrinta ir lieka ti ar tį (pvz.: degant + jo = degantio, degant + ji = degantį)“ ir kt. (93).

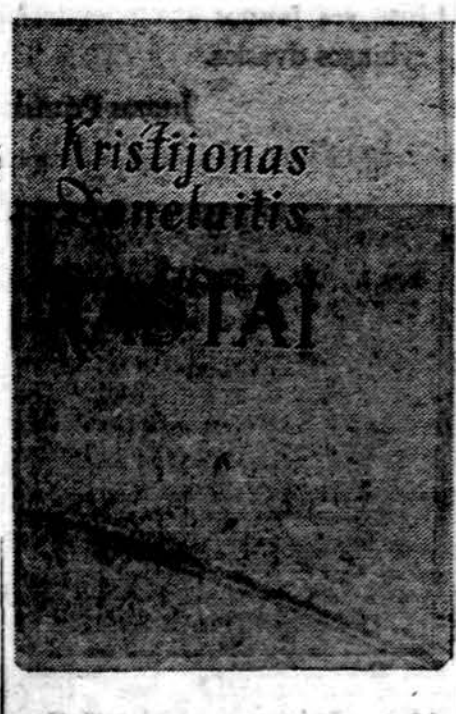
Zodžių, kai „Amerika jau at-rasta, nereikia jos iš naujo ieškoti.“ Stasys Barzdukas

Nauji leidiniai

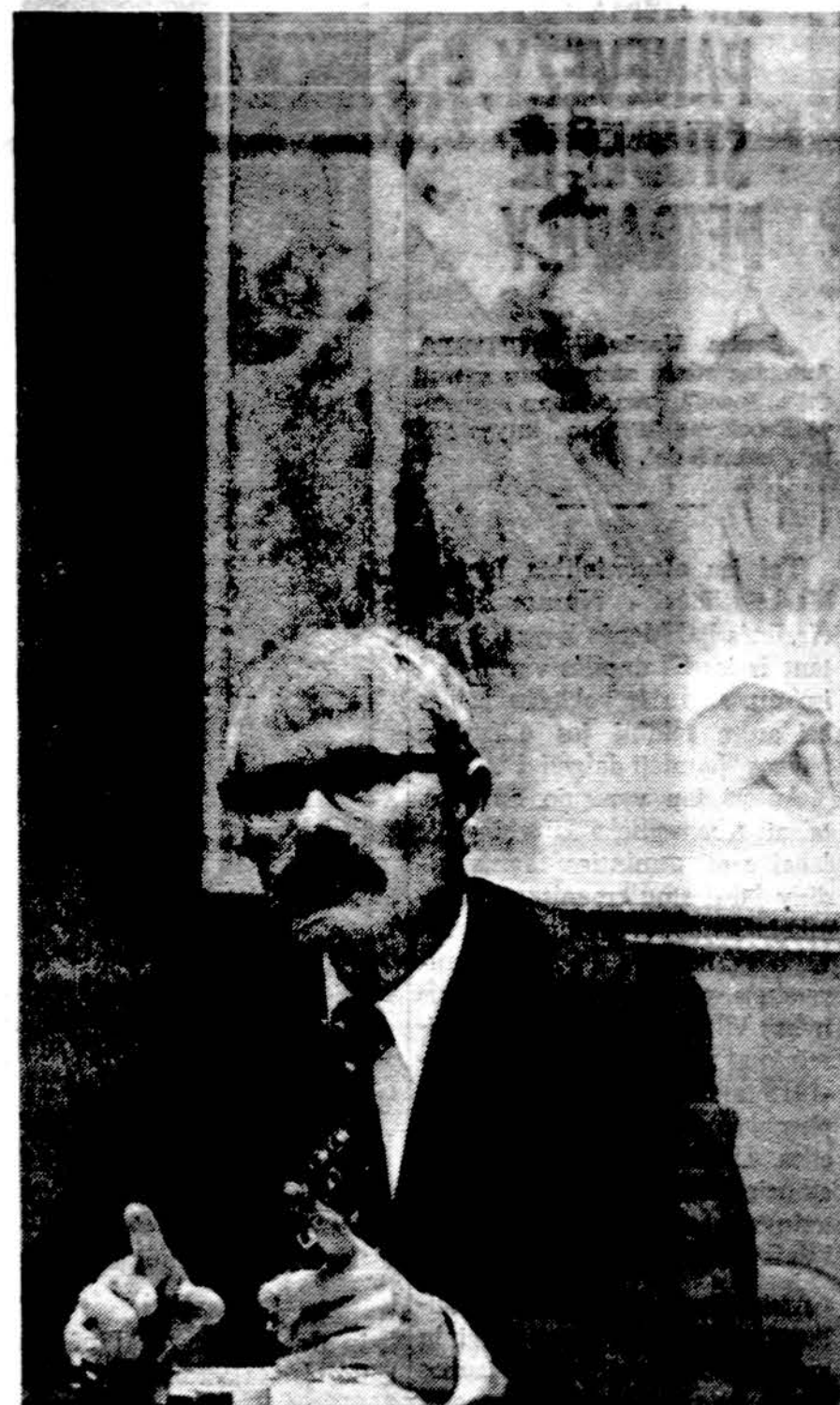
• Kristijonas Donelaitis, RAŠTAI. Išeido „Vaga“ Vilniuje 1977 m. Lietuvos Mokslo akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto leidinys. Redakcinė komisija: K. Korsakas (pirmininkas), K. Doveika, L. Gineitis, J. Kabelka, K. Ulvydas. Leidinys 600 psl.

Knygos pratarmėje sakoma: „Šis pilnas Kristijono Donelaičio Raštų rinkinys — pirmas tokio pobūdžio leidinys visoje jo raštų leidimo istorijoje. Knygoje pateikiama ne tik visa poeto grožinė kūryba, bet ir jo laiški, vertimai, įvairi archyvinė medžiaga, liečianti jo gyvenimą bei literatūrinę veiklą“.

Iš to paties įvado sužinome, kad K. Donelaičio grožinė kūryba, jo laiškus bei brošiūras vertima spaudai parengė L. Gineitis, parašęs šiai medžiagai atitinkamus komentarus ir „Įvadą“, sudaręs žodynėlį. K. Donelaičio „Metų“ ir pasakėčių tekstus kalbinių požiūriu redagavo K. Ulvydas. Archyvinę medžiagą naujai parengė K. Doveika.

Pacijos knygos struktūra tokia. Po trumpos puslapiinės pratarmės eina 28 psl. įvadas. Priminimą, kad pasakėčios ir „Metai“ duodami autentiškame autografiniame Donelaičio tekste ir paraleliai pateikiamas pagal dabartinės fonetikos, monografijos ir skrybės normas redaguotas tekstas. Tokių būdu šešioms pasakėčioms tenka 28 psl., o „Metams“ su jų atskirais fragmen-

Rašytojas Iechokas Meras kalba Kultūros židiny, New Yorke

Nuotr. V. Maželio

tais — 196 psl. Eilėraščių vokalio kalba ir jų vertinimas — 8 psl. Laiškams — 6 psl. Brošiūrai apie separacijos naudą — 17 psl. Straipsnis apie K. Donelaičio kūrinių kalbinį redagavimą — 23 psl. Žodynėlis — 18 psl. Akliai ir sąžiningai paruošti K. Donelaičio raštų komentarai užima 62 psl.

Antroji knygos dalis — archyvinė medžiaga. Ji prasideda knygos 401 puslapyje. Tai irgi pirmieji gili tyrimų vaisius.

Aplamai toks pirmas visų Donelaičio raštų mokslinis paruošimas ir jų išleidimas vienoje knygoje yra begalinis reikšmės darbas. Kiek buvo galima, tiek mokslinės plėtos ir laikytis. Tačiau skaitytis turi šypsotis, kai visagaliai šio darbo užvaizdai išsigaista net jau mirusio žmogaus pavardės: „Įvade“ plačiai kalbant apie L. Rėzos, A. Schleicherio ir G. Nesselmanno parengtus Donelaičio „Metų“ leidimus, neįmanoma aplenkti ir J. Ambrazevičiaus redaguoto leidinio. Tačiau jis minimas visai be pavadės, tik pažymint, kad tai yra 1940 metų Donelaičio „Metų“ leidimas.

• ATEITIS, 1977 m. lapkričio — gruodžio mėn., Nr. 9 — 10. Ateitininkų Federacijos leidžiamas katalikiškos ir lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas. Vyriausiasis redaktorius: kun. dr. Kestutis Trimakas, 850 Des Plaines Avenue, Apt. 409, Forest Park, Ill. 60130. Redaktorai: dr. Algis Norvilas ir Aldona Zailskaitė. Administratorius: Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė žurnalo prenumerata JAV ir Kanadoje — 7 dol., garbės prenumerata — 15 dol., susipažinimui — 5 dol., visur kitur — 5 dol. Žurnalas spausdinamas „Draugo“ spaustuveje, Chicagoje.

Šis dvigubas, žymiai padidintas žurnalo „Ateities“ numeris vėl užbaigia vienerių metų puikų savo komplektą. Tai vyr. redaktoriaus ir viso redakcijos kolektyvo — jaunų ir kurybingų žmonių pasišventėliško darbo vaisiai.

Numeryje daugiausia medžiagos sukaupta iš Ateitininkijos dešimtojo kongreso, įvykusio praėjus-

tai. Randame trumpą ištrauką iš naujos Algirdo Landsbergio dramos „Sventasis narvas“, D. Lapinsko pastatytos ateitininkų kongrese praėjusią vasarą. Kostas Ostrauskas spausdiną akibrokštinę frazių ir situacijų miniatiūrą „Juratė ir Kastyčio dialogas, finale įsijungiant ir Maironui. Prozos gabaliukas Al. N. Dičpetrio. Apie šiandieninę rusų ir lietuvių tarpusavio santykių situaciją rašo Tomas Venclova. A. J. Greimas tęsia savo tautosakinio ir mitologinio pobūdžio studiją, rašydamas apie dievus, deives ir kt. Jonas Jurašas stabtelėja prie savo „Makbeto“ pastatymo. Spausdinamos Petros Klimos dienoraščio ištraukos, liečiančios Oskarą Vladislovą Milašį. Vincas Trumpa prisimena Leoną Karsaviną, kaip istoriką, filosofą, žmogų. Z. Papečys recenzuoja Juozo Baltušio atsiminimų dvitomyje „Su kuo valgyta druska“. Algis Mickūnas rašo apie dabartines marksizmo sroves, o S. Šaulys informuoja apie tarptautinį kolokviumą Prancūzijoje, minint O. V. Milašiaus 100 metų gimimo sukaktį. Žurnalo puslapius puošia Ž. Mikšio, H. Vepšties, I. Vepšties, V. O. Virkau, A. Zakarauskaitės dailės darbai ir J. Jurašo „Makbeto“ pastatymo nuotraukos.

• LIETUVIŲ DIENOS, 1977 m. gruodžio mėn., Nr. 10. Redaguojama Redakcinė kolegija. Leidžia ir administruoja A. F. Skirius. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blv., Hollywood, CA 90029. Prenumerata 12 dol.

Plačiau rašoma apie kun. A. Perkumo misionierinę pastoraaciją, duodama Zentos Tenisonaitės ir Jurgio Gliados eilėraščių, spausdinamas pokalbis su dail. V. Žilium, žveigiamai Mokslo ir kūrybos simpoziumų Chicagoje, spausdinama angų kalbon išversta Česlovo Grincevičiaus novelė „Vidurnakčio vargonai“ (Organ Music at Midnight).

• MŪSŲ SPARNAI, 1977 m. gruodžio mėn., Nr. 43. Leidžia Lietuvos Evangelikų reformatų kolegija. Redaguojama Jokūbas Kregždė, 2439. 51st St., Chicago, IL 60632. Administruoja Jonas Palšis, 5718 S. Richmond St., Chicago, IL 60629. Prenumerata — auksa.

Žurnalas skirtas religiniams straipsniams, lietuvių evangelikų - reformatų istorijai ir šiandieninei veiklai. Puslapiai iliustruoti nuotraukomis.

Numeris iliustruotas J. Kuprio, kun. J. Dėdino, A. Kuolo, T. Palubinsko ir K. Trimako nuotraukomis. Grafika — R. Valiulytės, A. Plieno ir T. Soliūno.

• MEIMENYS, 1977 m. Nr. 34. Kūryba ir analizė. Redaguojama Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, Pennsylvania. Administruoja Marytė Paševičienė, 3308 W. 62nd Pl., Chicago, IL 60629. Šio numerio kaina — 3 dol., keturių numerių prenumerata — 10 dol., garbės prenumerata — 15 dol. Žurnalą leidžia M. & M. Publications. Spaudė M. Morkūno spaustuve Chicagoje.

Poezijos puslapiuose šį kartą duodami Aldonos Vėščiūnaitės, Šarūno Šimulyno ir Žilvės Bilaišytės naujų eilėraščių puoš-

— Laisvė nėra priemonė aukštesniai politiniam tikslui. Jirungtinės, jo niekas neleidžia pati aukščiausias politinis tikslas.

— Elnė su grandine iš aukso, jeigu ištrūksta, pabėgs į girią esti žolės. Malajų patarlė

— Pergyventas gyvenimas ne rungtynės, jo niekas neleidžia pati aukščiausias politinis tikslas.

— Žmogus be linksmumo panašus į sunkų vežimą be lingių.

— Rūšies dainininkų

19 — Rinkinys. Dainuoja D. Doliskis. Groja M. Hofmeklerio orkestras. Viso yra 10 sokių muzika su tipingais žodžiais: Čigonės akys, fokstrotas, Karškas vaizdelis, fokstrotas. Palangos jūroje nuskeno mano meilė, tango. Su armonika į Braziliją. Onyte, einam pašokti, fokstrotas ir visa eilė kitų.

26 — Rinkinys. Dainuoja A. Šabanauškas. Septintame rojuje, angų valsas. Mūsų susitikimas, tango. Marytė mėlynakė, fokstrotas, jaunystės meilė, tango. Aldona, tango. Ta naktis, angų valsas. Kodėl neatėjai, fokstrotas ir visa eilė kitų sokių su žodžiais ir linksma muzika.

15 — Rinkinys. Dainuoja Birutė Tamošiūnienė. O ramunėlė, pasakyk, 12 įvairių sokių. Australijos muzikai B. Tamošiūnienė laiko viena iš geriausių tos rūšies dainininkių.

23 — Rinkinys. Trečias literatūros vakaras. Patys autoriai skaito savo kūrinus, tai būtent šie: Draugo redaktoriai Kazys Bradūnas ir Aloyzas Baronas; Birutė Pūkelevičiūtė, Lijonė Suteika-Katiliškienė ir Dr. Henrikas Nagys. Argi yra daugelis, kas minėtų asmenų nepažįsta? Tai gal tie jau ir įsigijo šį plokštelių albumą. O kurie nepažįsta, tai vėliau įsigyti minėtų penkių autorių kūrybas ir jų balsus. Šių plokštelių albumą išleido Jonas Karvelis.

22 — Rinkinys. Antras literatūros vakaras. Atlieka šie asmenys: Ada Karvelytė, Dr. A. Šešplaukis-Tyruolis, Gražina Tulauskaitė-Babrauskienė, Anatolijus Kairys ir Juzė Vaičiūnienė. Viso 40 kūrinių. Visus kūrinius skaito patys autoriai. Juk daug kam minėti asmenys pažįstami, o vienos jau ir gyvųjų tarpe nėra. Argi neįdomu jų balsus išgirsti?

23 — Rinkinys. Trečias literatūros vakaras. Patys autoriai skaito savo kūrinus, tai būtent šie: Draugo redaktoriai Kazys Bradūnas ir Aloyzas Baronas; Birutė Pūkelevičiūtė, Lijonė Suteika-Katiliškienė ir Dr. Henrikas Nagys. Argi yra daugelis, kas minėtų asmenų nepažįsta? Tai gal tie jau ir įsigijo šį plokštelių albumą. O kurie nepažįsta, tai vėliau įsigyti minėtų penkių autorių kūrybas ir jų balsus. Šių plokštelių albumą išleido Jonas Karvelis.

TORONTO LIETUVIŲ CHORAS „VAPAS“. Virš 60 dainininkų-kūrų vyrų ir moterų šį albumą išleidė. Viso yra 14 kūrinių, operų arijų: Faustas, Nebucco Vergų daina, Romeo — Julija, Parduotoji muotaka, Vilus Tellis, Tirolietis daina, Lietuvių kompa. A. Vanagaitis, Em. Gailevičius, Gudavičius, J. Zlevičius, Br. Budrino, J. Zdanias, K. V. Banajio ir kitų. Šis albumas skaitomas labai aukšto lygio.

Antreji ŽIRGINĖLIAI. Kūryba Birutės Pūkelevičiūtės. Tai yra vaikams jauniesiems ir vyresniems įvairių pasakų, pasakėlių. Visiems vaikams vėta pasiklausyti, įsigyti šį albumą.

ZUKIS PUKIS. Šio albumo kūrėjai, leidėjai: Indrė Palokaitė-Tijūnienė, Irena ir Algirdas Grigaitis, Rita ir Ljudas Venclova, Donatas Tijūnėlis. Viso yra 39 kūrinių, pasakos su įvairiomis muzikomis, poezijomis. Kiti. Kaimai. Miskai. Lietuvis ir visa eilė visokių įvairių. Visi o visi tėveliai šį plokštelių albumą turi nupirkti savo jaunimui.

30 — CIURLIONIS. Pilnas choras atlieka savo ir kitų autorių dainas. Tai yra trisdešimties metų darbo jubiliejinis plokštelių albumas. Viso yra 28 kūrinių. Kas dar jo neturi, prašome įsigyti. Dirigentas A. Mikulskis. Kaina tik \$12.00.

18 — Rinkinys Dainuoja A. Šabanauškas. Algimantas Mackus per Margučio radio sakydavo: Neuzmiršamas Šabanauškas. Tai jo paskutinioji plokštelė, tai yra albumas viso 12 kūrinių. Su orkestru ir dainavimu. Visus kūrinius sunku išvardinti, prašome šią paskutinę plokštelę-albumą įsigyti.

2 — Rinkinys. Dainuoja S. Citaras. Tremtinio daina ir kitų dainų ir operų viso 13 kūrinių.

3 — Rinkinys. Dainuoja 12 dainininkų ir penki chorai: Linelį ramu ne viena, Iš rytų šalelės, Palankė, palankė, Alutis. Choras. Viso 12 įvairių dainų.

4 — Rinkinys. Dainuoja Kipras Petrauskas Travatja, R. Marijošius. Trys chorai dainuoja. 12 įvairių operų ir liaudies dainų.

5 — Rinkinys. Dainuoja Kipras Petrauskas operų arijas iš Pajacų, Toskos ir kt. Dainuoja 3 operos chorai įvairias arijas ir lietuvių liaudies dainas.

6 — Rinkinys. Dainuoja Kauno Igulus choras: Lietuvos himnas, Milda už Tėvyne, Jurgis Petrauskas su V. Dineika: Ar žinai, broli, kaip mano tėvynė toli. Dainuoja V. Grigaitienė: Pasakykite jai... Gražinos arija. Kipras Petrauskas

7 — Rinkinys. Dainuoja Kipras Petrauskas: Prapuolau motulė, Du broliukai kunigai, Stepas Grauzinis: Kai mes augom du broliukai, Dainuoja A. Kutkauskas. V. Orentas: Mano gimtinė, Užgaita daina, Ispaniška meilė.

9 — Rinkinys. 14 įvairių tautinių sokių: Kepurinė, Mikita, Subatėlė, Bledzinginis Jonkelis, Klumpakojis, Rezinėlė, Jonkelis, Juodasis Jonkelis, Malūnėlis, Kubilas, Bledzingėlė, Džigūnas, Gvataras, Ragučių polka.

10 — Rinkinys. Dainuoja A. Šabanauškas: Spaudos baliaus valsas, Suteimų daina, — tango, Tu tik tu — angų valsas, Rudens pasaka — slow fox, Nutilik, širdie — tango, Tai nebuvo meilė — tango, Rytiečių meilė — fokstrotas, Elytė — tango ir kiti.

12 — Rinkinys. Dainuoja R. Mastienė: Mieguzėlio noru — liaudies daina, Ar skauda man širdį — liaudyje dainuojama. Harm. V. Jakubėnas, Dukružėlė ir Agonėlės, žodžiai Kazio Binkio, Mano rožė, Sapnas apie saulę, žodžiai K. Bradūno, Gėlės iš seno, žodžiai K. Binkio, Zuvelė, Schuberto. Nekantumas, Pavasaris, Mignon, arija iš op. „Mignon“, Myli nemyli, P. Mascagni Rozinos arija iš op. „Sevilijos kirkejas“.

849 — Linksmeji Broliai. Dainuoja J. Petrauskas ir Viktoras Dineika ir kiti: 12 įvairių kūrinių, įvairaus humoro iki ašarų. Studentiški kupletai, Seniau ir dabar, Miss Lietuva, Vedybų stebuklas, Amerikos lietuvių priėmimas, Kumpiškuose nuovadoje ir dar 6 įvairūs humoristiniai kūrinių.

850 — POEZIJA. Savo kūrinius įkalbėjo Stasys Santvaras ir Antanas Gustaitis. Tai yra pirmoji lietuvių poezijos plokštelė, patys autoriai savo kūrinius skaitė, jų iš viso yra 28, visus išvardinti neįmanoma. Yra rimtumo iki rimtumo, o humoro iki ašarų.

14 — Rinkinys. LAUDIES GIESMĖ. Dainuoja Tėviskės lietuvių evangelikų liuteronų parapijos choras. Diriguoja mokytojas Jurgis Lampasitis. Vargonais palydi prof. komp. Vladas Jakubėnas. Viso yra 11 įvairių kūrinių, kurie yra labai gražiai, gerai atlikti. Šis albumas yra vertas didelio dėmesio.

029 — PRANASE DIDIS, kantata. Prof. Vl. Jakubėnas, atlieka Tėviskės lietuvių evangelikų liuteronų choras, Dirigentas J. Lampasitis. Fortepionu palydi prof. komp. Vl. Jakubėnas. Pirmojoje plokštelės dalyje soto palydi Leonas Gružas ir V. Grigaitytė. Ši plokštelė yra lietuvių pirmoji tos rūšies, verta didelio dėmesio, muziką ji yra įvertinta labai gerai.

24 — Rinkinys. JONAS AISTIS. Ketvirtas lietuvių literatūros vakaras. J. Aistis skaito savo kūrybą. Viso 32 kūrinių, apie kuriuos nereikia kalbėti, tai yra jų vertė. Argi yra toks žmogus, kuris Jono Aisčio ir jo kūrybos nepažintų? Kurie nepažįsta, prašom įsigyti.

Visi šie plokštelių albumai kainuoja tik po \$6.00. Užsakymus siųsti: DRAUGAS, 4545 W. 63 St. Chicago, Ill. 60629. Užsakant pridėti 50 centų už kiekvieną plokštelę persiuntimui.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite, pirkdami čia. Jų reikmenis. Pasinaudokite patogių planų atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidaryta pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. — Prospect 6-8998

A. TVERAS

LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS

Pardavimas ir Taisymas

2646 W. 69th Street — Tel. RE 7-1941

REGAGUOJA ST. SEMENIENE, 6507 TROY ST., CHICAGO, ILL., 60629. TELEF. 925-5038

ŠOKIS VISŲ MENŲ MOTINA

Muzika ir poezija egzistuoja laiko tarpe, tapyba ir architektūra — erdvėje, bet šokis tampa gyvas ir laike ir erdvėje tuo pačiu metu.

Tas, kuris niekad nešoko, niekad nepajus tikro gyvenimo pulso.

Šokyje kūnas praranda savo svorį, o šokėjas įgauna magišką jėgą, kuri jam atneša pergalę, sveikatą, gyvenimą. Nė vienas menas nesujungia tiek daug, kaip šokio menas. Šokio ekstazėje žmogus pajunta ryšį tarp šio ir kito pasaulio, tarp sielos ir Dievo.

Žmogus šoko nuo pat pradžių visomis progomis: gėmimo, mirties, vestuvių, išvykdamas į karą, derliaus nuėmimo progai, ruošiantis medžioklėn. Religinė apeigos visuomet būdavo palydomos šokiu. Žmogus niekad nenusiėjo šokęs. Impulsas ir noras atsikvėpti fizinio kūno, kuris yra vienintelis dalykas, išsijungęs su žeme. Šokio metu žmogus pajunta sielos plazdenimą ir jos neišsamią laisvę. Žmonės šoko Dievui, nes judesys yra jautresnis už žodžius. Yra šaltinių, kurių tvirtinama, jog net katalikų mišios būdavo originaliai šokamos. Pats Jėzus Kristus, pagal Sv. Jono aprašymą, sušaukdavo savo apaštalus ir liepdavo jiems ratu apie Jį šokti. Tas, kuris niekad nešoko, niekad nepajus pilno gyvenimo pulso.

Baleto istorija

Ji siekia tolimą senovę, Egipte, Indijoje, Irane ir kitur Azijoje ligi šių dienų išliko mistinio pobūdžio šventieji šokiai.

Žlugus Romos imperijai, šokių menas apmirė visą tūkstantį metų, bet vėl atgijo 15 amž. pabaigoje, tik jau dabar nebe religinėje nuotaikoje, o daugiau teatrališkose dvasiose. Pirmasis sukurtas baletas buvo atliktas kunigaikščio rūmuose Milane, jo vestuvėms, ir nuo to laiko baletas pasiliko rūmuose visokiomis progomis iškilimams pajauinti.

Bešvystant italų ir prancūzų operai, baletas pereina į operos teatro sceną, bet tik kaip vaizdinis priedas. Paryžiuje atsiranda pirmoji baleto teatrališkų dvasių lygias teises dalyvauti scenoje. Baleto meno centru tampa Paryžius. Laikui bėgant, keičiasi choreografija, kostiumai, jie tampa trumpi — vadinami tutu. Atsiranda batukai spec'iai šokti ant pirštų galų. Tuo laikotarpiu išgarsėja žymi balerina Taglioni.

Ir Rusijoje pradeda atgimti baletas dėka garsaus choreografo Petina. Rusų balerinos pradeda pasižymėti savo skirtingu šokių žanru, puikiais šuoliais, drąsiais judesiais, rankų gražumu ir panašiai. Iš šios mokyklos išaugo eilė garsių baleto menininkų, kaip Krezinska, Preobrazinskaja, Pavlova, Tamara Korsavina, Nijinski, Fokin, Ramanov, Mordkin ir kiti.

Violeta Karosaitė atlieka savo choreografuotą šokį "Pamerktasis angelas" 1977 m. spalio 2 d. "Margučio" surengtame koncerte Jaunimo centre, Chicagoje.

Nuotrauka Lino Regio

Tais laikais buvo daug dėmesio skiriama ir vaidybai. Išsistėgię Diagelevo baketo kompanija su aukščiausiu menininkais. Jie sukūrė naują klasikinio baleto mokyklą su didesniais technikiniais reikalavimais, judesių stiprumu, aukštesniu stiliumi, ko anksčiau balete nebuvo.

Isadora Duncan

Tuo pačiu metu Vakaruose, daugiausia JAV-ėse, atsiranda prieš klasikinį baletą nusistatę Isadora Duncan. Ji ieško laisvesnių, natūralių judesių. Šioji amerikietė (gimusi SanFrancisco mieste) sukūrė naują šokimo techniką, pagrįstą senovės graikų formomis. Savo skirtingu stiliumi ir apsirengimu ji atkreipė pasaulio dėmesį. Pradžioje kritikuojama, vėliau labai išpopuliarėjo (ir įsteigė savo mokyklą Berlyne, Paryžiuje, Maskvoje), pasirodymai reitaliuose su savo mokiniais JAV-ėse ir Europoje. Atvykusi į Rusiją, ji inspiravo Fokiną ir kitus klasikinio baleto menininkus. Dabar dar daugiau dėmesio buvo skiriama vaidybai, o kartu laisvesniems judėjimams. Isadora Duncan dvasia įkvėpė ne vien šokėjus, bet ir muzikus, skulptorius, tapytojus ir kitus menininkus. Atsiranda išraiškos šokio mokyklos. 1930 m. modernus šokis buvo priimtas galutinai kaip nauja meno forma.

Klasikinis baletas nenorėdamas pradėjo keistis savo stiliumi, bet ir neatsisakydamas savo romantiško palikimo.

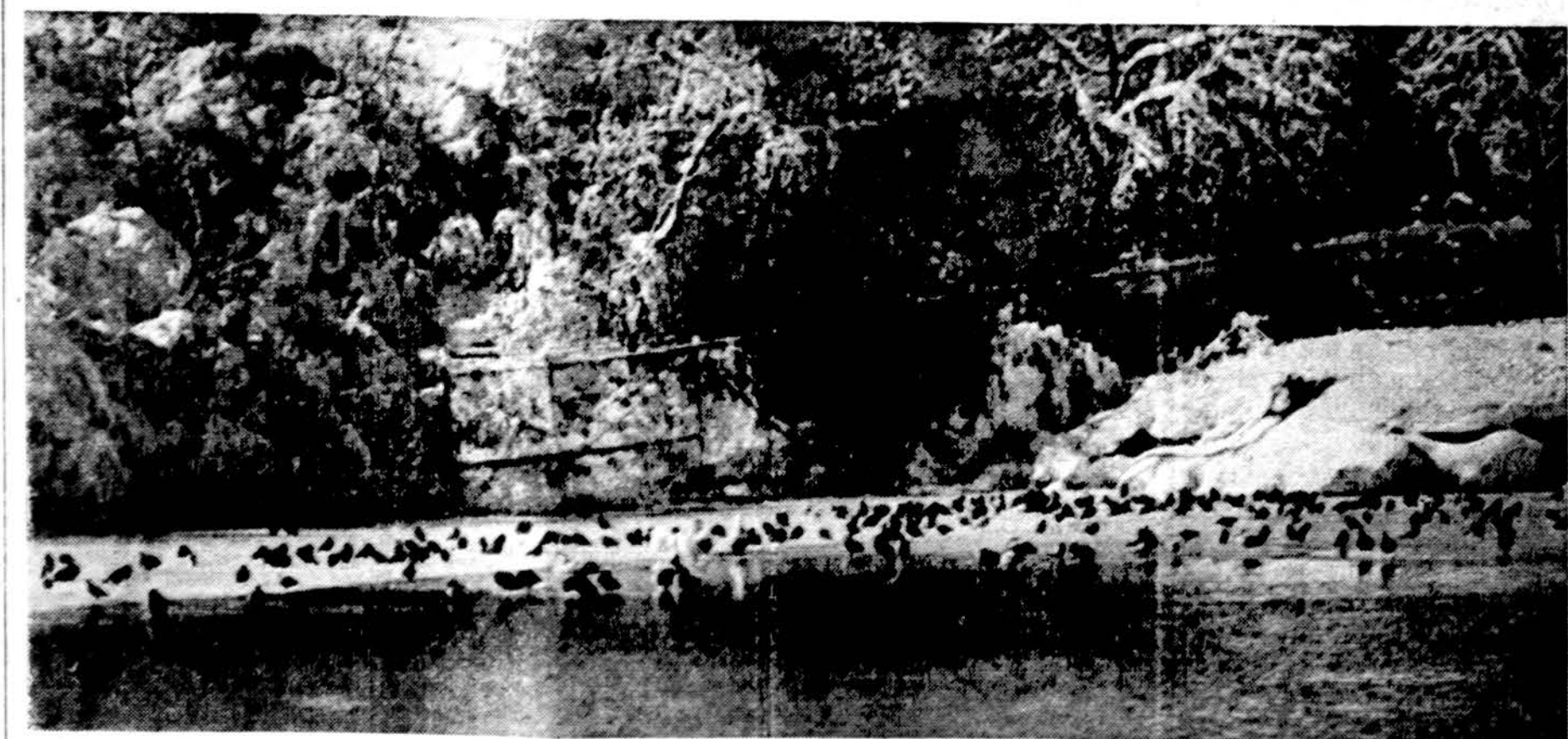
Martha Graham

Daug griežtesnė, negu Isadora Duncan, yra Martha Graham,

tikro modernaus šokio atstovė, kuri sukūrė visai naują mokyklą. Pradedama čia išraišti ne vien tik estetiškos linijos, bet net ir kampuotos ir labai abstrakčios. Pati Martha Graham, būdama gera šokėja ir puiki aktorė, nepaprastai gerai išvystė savo reikalavimus savo mokiniams. Ji vykusiai pasakė: "Aš niekad nenorėjau sunaikinti ar nustelbti baleto, aš tik nuėjau savuoju keliu".

Marthos Graham ir Isadoros Duncan svajonės šiandien baleto pasaulyje jau yra tapusios negincijama realybe.

Violeta Karosaitė

Ir paukščiai žiemos karalystėje...

Nuotrauka Vytauto Maželio

GIMNAZISTE PANEVEŽY, STUDENTĖ PETRAPILY

Janina Narinė, JAUNYSTĖ. Autobiografinių atsiminimų antroji dalis. Spaudė Pranciškonų spaustuve Brooklyn 1978 m., knyga 252 psl., kaina 5 dol.

Tai jau aštuoniolika Janinos Markevičiūtės - Narutavičiūtės Narinės Pakštienės knyga, įskaitant ir jos Gintarėlės vertimus į lietuvių, anglų ir vokiečių kalbas bei antrą leidinį jos eilėraščių knygos "Jaunieji daigeliai".

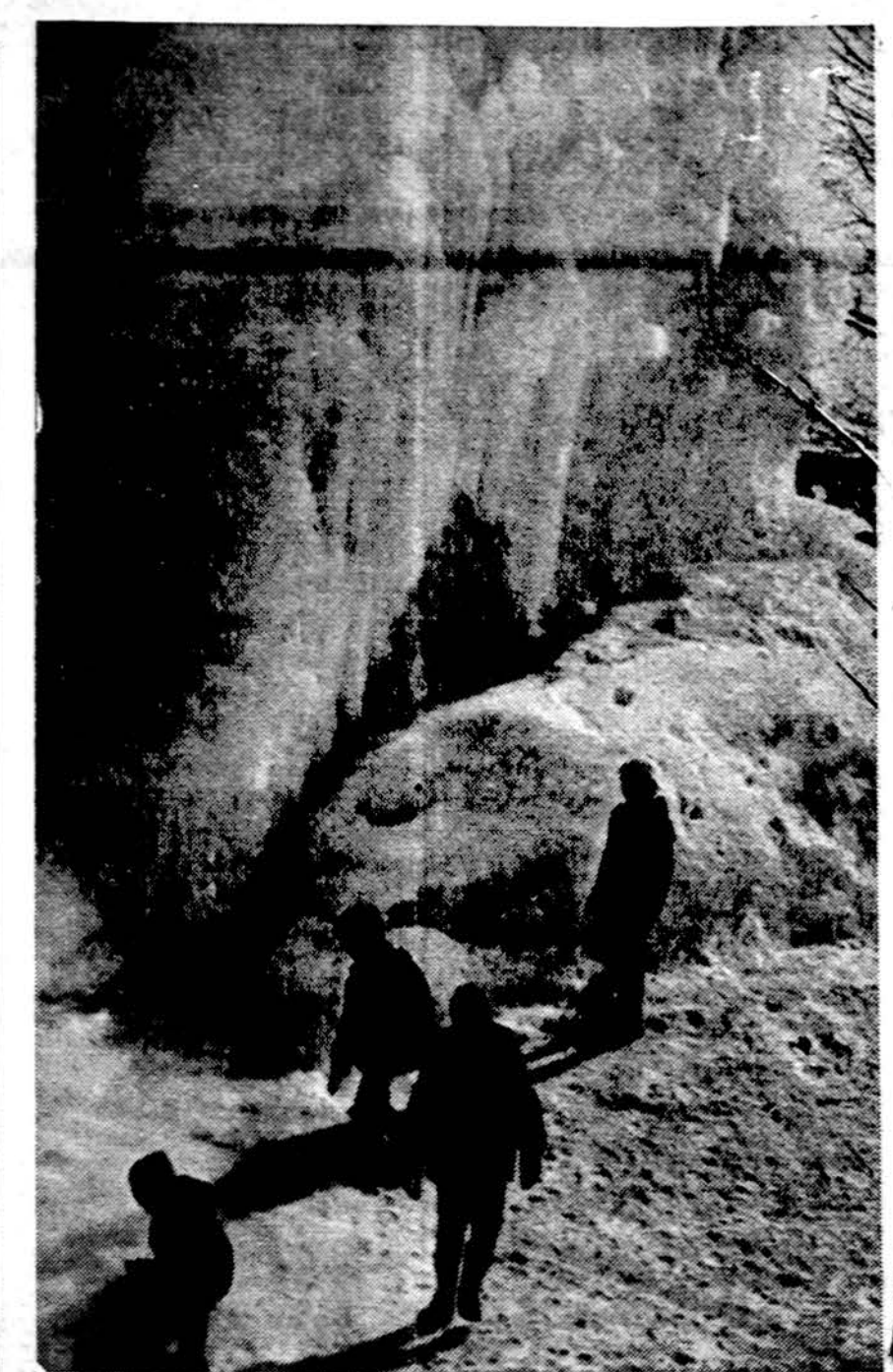
Autorė jau vyresnio amžiaus, tačiau tebeprasilekia kūrybingai ir labai geros atminties. Šiame leidinyje labai smulkmeniškai nupasakoja savus pergyvenimus Panevėžio gimnazijoje, Petrapičio universitete, pagaliau pirmąsias tarnybas Vilniuje ir Kaune. Šie atsiminimai apima maždaug 1904-1918 metus, taigi labai įdomų pirmojo Pasaulinio karo, revoliucijos, Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo laikotarpį. Ši knyga tai tęsinys jos ankstesnio leidinio "Vaikystė".

Atsiminimai parašyti lengvu stiliumi, įvedant daug dialoginių pasikalbėjimų, aptariant jaunos gimnazistės ir studentės nuotykius mokykloje, klacėje, bendrabutyje, organizacinėje veikloje ir atskleidžiant jos vidinius pergyvenimus. Čia ryškiai pavaizduotas jos šeimos gyvenimas, mergaitės santykiai su tėvais, su draugėmis, su mokytojais, pirmutinės meilės liepsnelės, revoliucijos meto baimės ir bėdas, dideli sunkumai, atsikuriant Lietuvai.

Autorė neužsisklendžia tik pasakojimuose apie save, bet užgriebia ano laiko savo draugų ir draugų išgyvenimus, lietuviškosios studentijos visuomeninę veiklą, jų ruošiamus koncertus ir kitus parengimus, bedarbės įtampą, parkeliavus į Vilnių, Zemėliūko ministerijos sunkų kūrimą, tik ką atgavus nepriklausomybę, bolševikų dienas Vilniuje, lenkų okupaciją ir bėgimą į nepriklausomą Lietuvą — Kauną, pirmąsias tarnybas laikinojoje sostinėje.

Taigi — čia susipažįstame ne vien su to laiko autorės gyvenimu, bet ir daug ką patiriame apskritai apie ano laiko moksleiviją, studentiją, visuomenės nuotakas. Knyga skaitoma lengvai, kaip koks romanas. Gal būt diologuose neatkuriama žodis į žodį anuo metu įvykę pasikalbėjimai, bet tikrai pagausama pagrindinė mintis ir įvykių eiga.

Autorė sumini tiek daug asmenų, kad vien pavardžių sąrašas knygos gale užima net tris puslapius. Ir mes čia aptinkame daugiau ar mažiau informacijų, faktų apie tokius įdomius žmones,

Vaikai žiemos karalystėje...

Nuotr. V. Maželis

kaip dr. J. Alekna, Unė Babickaitė, J. Balčikonis, dr. J. Basanavičius, K. Binkis, Jadv. Chodakauskaitė, V. Carneikis, Čiurlionių šeima, J. Elisonas, P. Galanė, K. ir Pr. Gineičiai, V. Grišaitienė, M. Grigonis, dr. V. Ingelevičius, M. Yčas, prof. J. Jablonskis, O. Jablonskytė, V. Jonuškaitė, P. Kalvaitis, F. Kirša, P. Klimas, M. Kubiliūtė, A. Lukšus, dr. V. Kuzma, V. Landsbergis, adv. P. Leonas, dr. E. Lauzonis, Vl. Nagevičius, dr. V. Oželis, K. Petrauskas, prof. V. Rimka, S. Smetonienė, B. K. Srunga, kun. J. Stakauskas, F. Šaliapina, J. Šaulys, J. Švaisas, J. Tallat-Kelpša, J. Tubelis, kan. J. Tumas, J. Vaičiūkas, J. Vionžinskis, J. Zikaras, J. Žilėvičius, A. Žmuidzinavičius ir daug kitų. Daug ką sužinome iš tų žmonių jaunystės, studentavimo laikotarpio arba kaip jie patys bendravo su lietuviškąja studentija.

Čia taip pat aptariama Lietuvos valstybės Taryba, Petrapičio liet. studentų draugijos, ir eilė kitų institucijų. Taigi, leidinys įdomus ir istoriniu, ir psichologiniu požiūriu. Per skaitytojo akis perbėga kaip filmo ekrane ilga veidų, nuotykių pynė. Autorė čia reiškiasi daugiau kaip pasakotoja, ne kaip įvykių analizuotoja, bet ta medžiaga, kurią ji duoda, bus įdomi jauniems skaitytojams — palyginti su jų dabarties dienomis, įdomu ir vyresniems, nes nauju atžvilgiu informuoja apie

žinomus to laikotarpio įvykius ir žmones. Knygos pabaigoje duodama net 14 puslapių iliustracijų, kas dar labiau atmintį fiksuoja tekste sutiktytų žmonių vaizdą.

Zinoma, čia nėra nei to laikotarpio asmenybių, nei įvykių studija, o lengvu stiliumi rašomi atsiminimai, kaip juos pergyveno jauna entuziastė, idealistė, šilpninkų kilusi lietuvaitė. Tačiau veikale skaitytojas ras daug evų meilės, kolegiško draugiškumo, pasišventimo artimui ligoje ir nelaimėje, pavaizdavimo ano laiko mokyklų veiklos, gimnazistų ir studentų gyvenimo.

Gaila tik, kad pasitaiko nemažai korektūros klaidų, ir tai gana nemalonių, pvz. 35 psl. vietoj "šuniu" surinkta "šuniu", 17 psl. vieton "juoku" — "nuoku". Autorė vartoja tokias viltuvės senienas kaip "košeliene" (17 psl.), kai galėjo pasirinkti lietuvišką pavadinimą "šaltieną". Taip pat knygos gale, duodama suminėty asmenų sąrašą, pavardės surikiavusi pagal anglų, ne lietuvišką, alfabetą, užtat Yčas pateko tarp Wallat ir Zikaro, kai jo vieta prieš raidę "j".

Bet tai vis smulkmenos. Apokritai, leidinys įdomus, rodo, kad autorė, ir devintą dešimtį pradėjusi, yra jaunos atminties ir kūrybingos dvasios.

Juozas Prunski.

Turtingiausia moteris D. Britanijoje

Manoma, kad turtingiausia moteris visoj D. Britanijoje yra karalienė Elzbieta. Jai kasmet išmokama valstybės išdo suma pakelta 18% ir dabar siekia 3.4 mil. dol. Tai padaryta, pakilus algoms karališko dvarą tarnautojams. Be to, karalienė atleista nuo mokesčių, tad privati karališkos šeimos nuosavybė vis didėja.

Aukštose pareigose

Sesėlė Marija Jurgė O'Reilly yra paskirta Newarko, N. J. arkivyskupijos administracinė direktore. Tai aukščiausią administracinį postą pasiekusi moteris JAV katalikų Bažnyčioje.

Patarėjų sąjūdis

Kanadietė Louise Summerhill 1968 m. pradėjo sąjūdį, pavadintą Birthright International. Šio sąjūdžio narsė teikia telefoninius patarimus moterims, turinčioms problemų su gimimais. Tas sąjūdis jau turi per 400 skyrių Kanadoje ir JAV-se. Jo narsė daug pasitarimų, gelbėdamas negimusį gyvybę. Louise Summerhill yra atsivertusi į katalikybę.

Skraidanti vienuolė

Amerikietė vienuolė Sean Underwood, Medicinos seserų vienuolijos narė, turi pilotų teisės ir skraido lėktuvu, kurį ji misijoms Kenijoje padovanojo ariai. Tuo lėktuvu sesėlė skraidina gydytojus, gail. sesėles, gabena vaistus į sunkiai pasiekiamas misijų stotis Afrikoje. Lėktuvas gali pakelti keturis žmones. Šias pastangas remia Kenijos vyriausybė, Jungtinių Tautų UNICEF ir JAV Katalikų šalpa.

Energinga vienuolė

Sesėlė Gabrielė Herbers, Gerjo Ganytojo vienuolijos narė, veikli moterų teisių gynėja, kovos prieš priepaaidą sąjūdžio narė, buvo pakviasta sausio 8 d. pasakyti kalbą Unitarų bažnyčioje, 301 N. Mayfield, Chicagoje. Lapkričio mėnesį ji su grupe buvo išvykusi kelionėn į Kiniją.

Moterys lengviau pakelia

Harvardo psichologas dr. Zick Rubin paskelbė amerikiečių spaudoje, kad moterys lengviau pergyvena našlystę, persikyrimą ar net sužieduotųjų ar draugystės nutraukimą.

Moterys greičiau atsigauva negu vyrai, ir vėl puola į savo kasdieninius darbus. Psichologas priėjo tokios išvados, stebėdamas 231 universitetinio amžiaus porelę. Jis netgi teigia, kad moterims daug lengviau nutraukti ryšius, jei jos mato, kad taip reikia. O vyrams tuo tarpu yra labai sunku nutraukti draugystės ryšius. Tai kaip tik priešinga susidariusiai opinijai visuomenėje.

Anot minėto psichologo, geriausios skyrybos yra prieš vestuves. Tačiau tai nėra vykdoma daugelio porų. Ir prieinga — jos tuokiasi kad vėliau išsiskirtų. Kai kurios skyrybų priežastys, psichologo suminėtos, yra amžiaus skirtumai dėl mokslo siekimo, inteligencijos stoka ir net fizinė išvaizda.

— Daryti gera kitiems ne pareiga, bet džiaugsmas, nes didina jūsų pačių sveikatą ir laime. Zoroaster

— Dievas negalėjo būti visur, ir todėl jis sutvėrė motiną. Žydų patarlė